

Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti

*Pastoračná pomôcka
pre stretnutia rodín vo farnosti*

Rada KBS pre rodinu

november 2021

Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti

*Pastoračná pomôcka
pre stretnutia rodín vo farnosti*

© 2021 Rada pre rodinu KBS
Kapitulska 11, P.O.BOX 113,
814 99 Bratislava

Korešpondenčná a kontaktná adresa:

Dominikánske námestie 2/A
P. O. Box G-13, 043 43 Košice
tel: +421 (0)55 727 19 27
email: rodina@kbs.sk
web: rodina.kbs.sk

Editor:

Richard Kucharčík

Preklad katechéz:

Mgr. Katarína Jančíšinová

Preklad textov na prehĺbenie:

Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu

Preklad modlitieb:

Mgr. Stanislav Gábor

Preklad loga:

Rada KBS pre rodinu

Preklad výkladu obrazu o. M. I. Rupnika:

Rada KBS pre rodinu a sestry benediktínky

Vydavateľ:

KUMRAN, s. r. o.
Mýtna 62, 064 01 Stará Ľubovňa
www.kumran.sk

Obálka a grafická úprava:

Štefan Talarovič, Ľudmila Králiková

Neprešlo jazykovou korektúrou.

Tlač:

Tlačiareň HEIDY, s. r. o.

Prvé vydanie

ISBN 978-80-89993-55-0

OBSAH

Z videoposolstva pápeža Františka pri príležitosti X. svetového stretnutia rodín	5
Úvodné slovo predsedu Rady KBS pre rodinu	7
Sprievodné slovo pre kňazov a manželov	9
Metodické odporúčania	11
Logo a jeho vysvetlenie	20
Obraz M. I. Rupnika „Toto tajomstvo je veľké“	21
Meditácia o. M. I. Rupnika	25
Katechézy	29
1. Povolanie a rodina	31
2. Povolání k svätosti	38
3. Nazaret: urobiť lásku normálnou	44
4. Všetci sme deti, všetci sme bratia	53
5. Otcovia a matky	70
6. Starí rodičia a seniori	79
7. „Môžem? Ďakujem! Prepáč!“	97

Z videoposolstva pápeža Františka pri príležitosti X. svetového stretnutia rodín

Drahí bratia a sestry, najbližšie Svetové stretnutie rodín sa uskutoční v Ríme v júni 2022. Témou je „Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti“. Po ročnom odklade z dôvodu pandémie je túžba opäť sa stretnúť veľká. Pri predchádzajúcich svetových stretnutiach zostala väčšina rodín doma a stretnutie bolo vnímané ako odohrávajúce sa v diaľke, sledované nanajvýš v televízii, alebo pre väčšinu rodín neznáme. Tentoraz bude mať celkom novú formu a je to prozreteľnosť príležitosti zapojiť do svetového podujatia všetky rodiny ktoré túžia pocítiť, že sú súčasťou cirkevného spoločenstva.

Stretnutie bude mať multicentrickú a difúznú podobu (rozptýlenú do viacerých centier), čo pomôže zapojeniu diecéznych spoločenstiev celého sveta. Rím bude hlavným miestom konania, kde sa niektorí delegáti rodinnej pastorácie zúčastnia na Festivale rodín, na Pastoračnom kongrese a na svätej omši. Tieto stretnutia sa budú vysielat do celého sveta.

V rovnakých dňoch bude môcť byť každá diecéza centrom lokálneho stretnutia pre svoje vlastné rodiny a komunity. Týmto spôsobom sa budú môcť zúčastniť aj tí, ktorí nebudú môcť prísť do Ríma. Tam, kde je to možné, preto pozývam diecézne spoločenstvá, aby naplánovali iniciatívy k téme Stretnutia, s využitím symbolov, ktoré pripravuje rímska diecéza. Prosím vás, aby ste v tomto organizovaní sa spolu s rodinami boli živí, aktívni a tvoriví, zladení s tým, čo bude prebiehať v Ríme.

Ide o cennú príležitosť vložiť sa s nadšením do rodinnej pastorácie: manželské páry, rodiny a duchovní pastieri pospolu. A tak s odvahou,

drahí duchovní pastieri a drahé rodiny, pomáhajte si navzájom pri organizovaní stretnutí v diecézach a vo farnostiach všetkých kontinentov. Šťastnú cestu smerom k blížiacemu sa Svetovému stretnutiu rodín! A nezabudnite sa za mňa modliť.

Ďakujem!

Franciscus

Rím 2. júla 2021

Úvodné slovo predsedu Rady KBS pre rodinu

Rodina je miestom, kde sa stretávajú životy ľudí. Vzniká stretnutím sa dvoch ľudí, ktorí sa rozhodli vybrať na spoločnú cestu životom. Kresťania vstupujú na túto púť s prosbou o Božie požehnanie, do tohto vzťahu pozývajú aj Boha ako svedka ich lásky a to aj tak, že vzájomný sľub konajú „pred Božou tvárou“, vyzývajú jeho meno a zasväcujú sa pod jeho ochranu.

Manželské stretnutie vo vzájomnom fyzickom odovzdávaní sa je prirodzeným miestom vzniku nového života. Aj pritom sú si však manželia vedomí, že ich deti sú nielen výsledkom biologického procesu, ale sú predovšetkým „Božím darom“, za ktorý sú vďační a za ktorý nesú zodpovednosť.

Vzájomné každodenné stretávanie sa v rodine je naplnené príležitosťami, pri ktorých sa všetci učia spoločne ďakovať za Božie dary i prosiť za ich rozhojnenie. Za dar života, za každodenný chlieb, za zdravie, za každodenné potreby.

Stretnutie sa rodiny pri spoločnej modlitbe je silným spájajúcim prvkom, pretože pri ňom sa všetci členovia učia vnímať jeden druhého, ako súčasť daru Božej lásky, ktorá sa prejavuje aj v láske ľudí navzájom.

Prežívanie tohto vedomia sa umocňuje aj pri stretávaní sa rodín v miestnych spoločenstvách – či už ide o farské prostredie, o osobitné stretávania sa rodín v rámci hnutí či pri iných príležitostiach.

V tomto zmysle je svetové stretnutie rodín symbolickou reprezentáciou vzorkou, ktorá má odzrkadľovať, ale súčasne aj motivovať všetky vyššie spomenuté miesta a formy stretávania sa. Pred Božou

tvárou, s vďačnosťou za dar života i s vďačnou prosbou za všetky ostatné potrebné dary.

Najbližšie svetové stretnutie rodín bude skutočne „svetové“ – a to nielen preto, že sa v júni 2022 stretnú v Ríme reprezentanti rodín z celého sveta, ale preto, lebo toto stretnutie v jeho prípravnej i vrchoľnej fáze sa uskutoční paralelne na celom svete.

Každé stretnutie je príležitosťou k povzbudeniu, spoznaniu, vzájomnému obohateniu sa, k rozšíreniu horizontov i rozšíreniu nášho srdca, ktoré je schopné pojať stále väčšiu lásku. Otvorme teda svoje srdcia na toto stretávanie sa, na všetky stretnutia rodín i medzi rodinami, aby každé takéto stretnutie bolo príležitosťou spoznať v ňom aj hlavného protagonistu života kresťanskej rodiny – teda Božiu posväcujúcu a životodarnú lásku.

+ Mons. Cyril Vasil
Košický eparchiálny biskup
a predseda Rady pre rodinu KBS

Sprievodné slovo pre kňazov a manželov

Milí kňazi a manželia, milí spolupracovníci v pastorácii rodín.

X. svetové stretnutie rodín, ktoré sa uskutoční od 22. do 26. júna 2022 v Ríme, sa koná pri príležitosti piateho výročia apoštolskej exhortácie *Amoris laetitia* a tri roky po vyhlásení exhortácie *Gaudete et exsultate*, a to všetko v kontexte Roku rodiny *Amoris laetitia*, ktorý pápež vyhlásil od 19. marca 2021 do 26. júna 2022.

Pred každým svetovým stretnutím rodín vydáva hosťujúca diecéza prípravné katechézy, ktorých zámerom je naladiť sa na hlavnú tému stretnutia a hlbšie ju rozobrať. Mottom nadchádzajúceho stretnutia je téma: „Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti.“

Rímska diecéza v rámci prípravy na X. Svetové stretnutie rodín v Ríme zverejnila sedem prípravných katechéz, ktoré Vám ponúkame v tlačenej i elektronickej forme. Na základe záujmu jednotlivých diecéz sme distribuovali objednané počty katechéz do farností. Všetky materiály k jednotlivým stretnutiam v elektronickej forme zverejňujeme v mesačných intervaloch na našej web-stránke, kde si ich môžete stiahnuť a vytlačiť podľa vlastnej potreby.

Rovnako pre vás ponúkame aj sprievodný materiál (motivačné videá, podklady pre homílie kňazov, propagačné materiály i materiály pre tlač). Informácie a materiály nájdete na našich web-stránkach www.rodina.kbs.sk a www.svetovestretnutierodin.sk a na facebookovej stránke Rady KBS pre rodinu.

X. svetové stretnutie rodín, ktoré bude mať historicky novú formu, je pozvaním sláviť ho s väčšou intenzitou v diecézach a farnostiach. Tým

sa otvára príležitosť pre úvahy, ako možno túto ponuku v našich diecézach a farnostiach lepšie využiť. Vieme, že zvlášť v tejto dobe sú rodiny izolované, a preto je treba hľadať cesty na preklenutie tejto izolácie. Ponúknutý materiál môže byť na to príležitosťou. Našou snahou bude ponúknuť vám materiály, ktoré budú publikované z Rímskej diecézy i z Dikastéria pre laikov, rodinu a život vo Vatikáne.

Pozývame vás k zapojeniu sa do iniciatívy univerzálnej Cirkvi prostredníctvom prípravných katechéz i tvorivej spolupráci a k organizácii podujatí na farskej alebo diecéznej úrovni, aby sme tak spoločne mohli rodinám na Slovensku pomôcť objaviť ich povolanie k svätosti.

Rada KBS pre rodinu

Metodické odporúčania

V nasledujúcej časti predstavujeme samotné katechézy, možnosti ich využitia, propagácie a uvádzame niekoľko metodologických odporúčaní pre vedenie stretnutí vo farnosti.

Témy katechéz

Téma nadchádzajúceho stretnutia rodín i samotné katechézy nás vovádzajú do spojitosti slov *svätosť* a *rodina*. Cieľom týchto katechéz je ponúknuť materiál existujúcim alebo potencionálnym spoločenstvám rodín a pomôcť im spoločne uvažovať nad cestami svätosti v rodine. Tu sú jednotlivé témy:

1. Povolanie a rodina
2. Povolání k svätosti
3. Nazaret: urobiť lásku normálnou
4. Všetci sme deti, všetci sme bratia
5. Otcovia a matky
6. Starí rodičia a seniori
7. „Môžem? Ďakujem! Prepáč!“

Každá z tém je obohatená o texty na prehĺbenie, ktoré sú vhodné na rozšírenie témy. Na ďalšie prehĺbenie môže byť užitočné siahnuť aj po exhortácii pápeža Františka *Gaudete et exsultate*.

Možnosti využitia katechéz

Prípravné katechézy predstavujú nástroj, ktorý je veľmi variabilný:

- použiteľný doma – v teple domova (manželia jednotlivo/v páre)
- použiteľný ako materiál pre existujúce spoločenstvo vo farnosti
- použiteľný pre založenie rodinného spoločenstva vo farnosti
- použiteľný vo forme naživo alebo online (najmä vo väčších farnostiach a dekanátoch)
- použiteľný pre:
 - manželov v prvých rokoch manželstva i starších
 - bežných manželov, manželov v kríze
 - náročnejších snúbencov
 - tých ktorí rodinám slúžia

Ako sa stretávať počas pandémie?

V aktuálnej pandemickej dobe nemusí byť jednoduché fyzické stretávanie rodín, preto je možné využiť aj iné kreatívne formy. Ak je aktuálna pandemická situácia nepriaznivá, možno povzbudiť rodiny k štúdiu katechéz vo vlastnej rodine, rovnako je možné využiť dostupné formy online stretnutí prostredníctvom známych aplikácií (Zoom, Skype, MS Teams, Google Meet...), prípadne je možná kombinácia týchto dvoch foriem: časť stretnutia prebieha doma a časť online formou.

Pre miesto fyzických stretnutí je vhodné domáce prostredie, pastoračné centrum, kultúrny dom, škola alebo podobný priestor, v teplejších mesiacoch i exteriér.

Ideálne je počítať so súbežným programom pre deti od 3 – 15 rokov v spolupráci s mládežníckymi animátormi a katechétmi alebo seniormi, ktorí by sa počas stretnutia postarali o deti.

Ako stretnutia propagovať?

Iniciátorom stretnutí môže byť kňaz, aktívny manželský pár alebo iná osoba vo farnosti (zasvätený, odborník...). Je dôležité, aby tento zámer bol dobre odkomunikovaný s miestnym farárom. Samotné rodiny je možno pozvať do stretnutí rôznymi overenými spôsobmi:

- osobné pozvania v okruhu známych
- pastiersky list biskupa/tematická homília napr. na sviatok Svätej rodiny
- homílie k jednotlivým katechézám s možnosťou využitia podkladov pre kňazov
- 7 videí slovenských kňazov k jednotlivým katechézám (prípravujeme po Veľkej Noci). Je možné, že budú dostupné aj videá Rímskej diecézy
- verejná prezentácia o svetových stretnutiach rodín o ich téme, symboloch, nástrojoch
- pozvanie v rámci farských oznamov s krátkym predstavením stretnutí, ku ktorému môže pozvať aj aktívny manželský pár.
- propagácia na web-stránke, výveske, farskom časopise, sociálnych sieťach propagačné materiály (plagát, banner, modlitba)

Vedenie stretnutí

Stretnutie môže viesť spoločne kňaz a manželský pár. Spoločenstvo môže viesť aj sám kňaz alebo len manželka. Dôležité je pritom pamätať, že sviatosť kňazstva a sviatosť manželstva sú sviatosťami služby spoločenstvu, ktoré spoločne slúžia na budovanie Božieho ľudu (porov. KKC 1534). V spoločnom vedení stretnutí je naznačená komplementarita medzi oboma sviatosťami. Je preto vhodné, ak na stretnutiach participujú spoločne. Avšak nemožnosť participácie na stretnutiach (manželov alebo kňaza) nemá byť prekážkou pre organizáciu stretnutí. V konečnom dôsledku tieto stretnutia môžu viesť aj rehoľníci alebo odborníci v rôznych oblastiach.

Periodicita stretnutí

Existuje viacero možností realizácie stretnutí. Napr.:

- od decembra – do júna: 1x za mesiac, vhodným začiatkom môže byť Advent alebo sviatok Svätej rodiny
- od februára – do júna: 1x za 3 týždne
- od apríla – do júna: 1x za 2 týždne

Stretnutia je možné ponúknuť v sobotu alebo v nedeľu, alebo v pracovný týždeň v poobedňajších hodinách (17.00 – 19.00), podľa konkrétnych možností rodín a programu farnosti. Vhodné je určiť aj pravidelný interval, napr. každú tretiu sobotu v mesiaci od 16.00 – 18.00. Niekde je to vhodnejšie po svätej omši, napr. po nedeľnej.

Rámcový program stretnutí

Program prípravných katechéz obsahuje sedem katechéz, čo predstavuje sedem stretnutí. Jedno stretnutie má trvať cca 60 – 90 minút, v závislosti od jeho konkrétnej formy.

Je možné ponúknuť aj nulté (motivačné) stretnutie alebo otvorenú prednášku (prezentáciu), ktoré môžu slúžiť na predstavenie Svetového dňa rodín, vvedenie do témy, vysvetlenie loga, prezentáciu hymny alebo aj na predstavenie krátkej histórie Svetových stretnutí rodín. Tieto prvky môžu byť rovnako rozčlenené aj do jednotlivých stretnutí.

Ak sa úvodné stretnutie koná v uzavretej a novej skupine, je vhodné dať dôraz na vzájomné zoznámenie rôznymi kreatívnymi formami, ktoré má pomôcť väčšej otvorenosti a vzájomnej dôvere počas stretnutí.

Na záver je možné ponúknuť aj „bonusové“ stretnutie s meditáciou nad obrazom M. I. Rupnika „Toto tajomstvo je veľké“ (str. 113, ktoré mystagogickou cestou vŕha manželov do tajomstva sviatosti spoločenstva. Veľmi vhodné je toto stretnutie umiestniť do atmosféry modlitby, prípadne prepojiť s eucharistickou adoráciou.

Metodológia stretnutí

1. Jednou z možností organizácie stretnutí je vedenie stretnutia moderátormi (kňazom, manželským párom, rehoľníkom, odborníkom...) Ideálne je, ak sa stretnutie moderuje vo vzájomnej spolupráci: manželka spoločne s kňazom. Moderátori si celú tému vopred naštudujú a predstavia ju na stretnutí aj s praktickými odporúčeniami, ktoré môžu doplniť, skonkrétniť svojou skúsenosťou a svedectvom. K príprave môžu poslúžiť aj texty na prehĺbenie, ktoré tvoria príhovory pápeža k danej téme.

Moderátori predstavujú aj námety na zamyslenie medzi manželmi a v spoločenstve; zdôraznia, že toto je najdôležitejšia časť stretnutia pre každý konkrétny manželský pár, pre každú rodinu. Prítomní manželka si celú tému môžu prejsť ešte raz v domácom prostredí.

2. Druhou z možností je, že každý účastník si texty naštuduje vopred doma. Takto pripravený príde na stretnutie, ktoré má skôr formu

zdieľania. Moderátori v tomto prípade plnia úlohu sprievodcov, ich úlohou je povzbudzovať k zdieľaniu a vyzývať prítomných k zapojeniu. Účastníci v tejto forme predstavujú, čo ich osobne z lektúry textov zaujalo a oslovilo. Následne tieto témy môžu rozvíjať. Moderátor pri tom dbá, aby každý účastník mal dostatočný priestor pre zdieľanie.

Štruktúra stretnutí

Štruktúra jednotlivých stretnutí môže byť v takejto forme:

1. Úvodná modlitba (5 min)

Na úvod možno použiť modlitbu alebo pieseň k Duchu Svätému, desiatok ruženca, tradičné modlitby alebo modlitbu vlastnými slovami. Rovnako možno obsah úvodnej a záverečnej modlitby zameniť a modlitbu za 10. svetové stretnutie rodín použiť na úvod.

2. Katechéza (15 – 20 min)

V úvode je možné pustiť krátku video katechézu dostupnú na web-stránke. Ďalej pokračuje prezentácia témy moderátorom alebo zdieľanie o nej.

3. Texty na prehĺbenie (15 min)

Túto časť je možné presunúť aj do domáceho prostredia (pred alebo po stretnutí).

4. Chvilka ticha na rozjímanie (5 min)

Po každej katechéze zostavovatelia odporúčajú, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

5. Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine (15min)

V prípade stretnutia v spoločenstve sa táto časť môže odohrávať na mieste stretnutia. Moderátori stretnutia môžu vyhradiť

osobitný čas a priestor na rozhovor manželov vo dvojici. Pre väčšiu diskretnosť môžu moderátori pustiť jemný hudobný podmaz. Je potrebné mať pripravený dostatočný počet vytlačených pracovných listov pre každý manželský pár. Ak nie je možné urobiť rozhovor manželov na mieste, môže prebehnúť aj doma po stretnutí. V prípade online stretnutia, si manželia na určený čas môžu vypnúť mikrofóny.

6. Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva (10 – 15 min)

Ide o podstatnú časť stretnutia, ktorej úlohou je aktivizovať rodiny aj v nejakom spoločnom predsavzatí, aktivite. Ak katechézy preberajú manželia sami mimo spoločenstva, môžu do dynamiky prizvať aj iné im známe rodiny.

7. Zdieľanie (20 – 30 min)

Podstatnou časťou je zdieľanie. Jeho dĺžka závisí od miery otvorenosti, zrelosti, vzájomnej dôvery a hĺbky vzťahov. Zdieľanie môže byť voľné alebo moderované. Hĺbka zdieľania sa dá korigovať doplnujúcimi otázkami moderátorov. Tú určuje spravidla aj pár, ktorý je vyzvaný k zdieľaniu ako prvý.

8. Modlitba za 10. svetové stretnutie rodín

V ďalšej časti vám ponúkame tri oficiálne symboly a pastoračné nástroje v príprave na ceste k X. svetovému stretnutiu rodín v Ríme: modlitbu, logo a obraz M. I. Rupnika, ktorý môže byť vhodnou pastoračnou pomôckou zvlášť pre kňazov aj na prípravu na sviatosť manželstva, adoráciu alebo duchovnú obnovu, či mystagogickú katechézu vo východnej i západnej cirkvi.

Modlitba za X. svetové stretnutie rodín

Nebeský Otče,
stojíme tu pred Tebou,
aby sme ťa chválili a ďakovali ti za veľký dar rodiny.

Prosíme ťa za rodiny posvätené sviatosťou manželstva.
Nech každý deň nanovo objavujú milosti, ktoré prijali
a nech ako malé domáce cirkvi
dokážu svedčiť o Tvojej prítomnosti
a láske, ktorou Kristus miluje Cirkev.

Prosíme Ťa za všetky rodiny, ktoré čelia ťažkostiam a utrpeniu
kvôli chorobe alebo okolnostiam, ktoré len Ty poznáš.
Buď im oporou a daj im spoznať
cestu posväcovania, na ktorú ich voláš,
aby tak mohli zakúsiť tvoje nekonečné milosrdenstvo
a nachádzali nové spôsoby ako rásť v láske.

Prosíme Ťa za deti a mládež.
Nech sa stretnú s Tebou a radostne odpovedia na povolanie,
ktoré pre nich pripravuješ.
Prosíme za ich rodičov a starých rodičov.
Nech si uvedomia, že sú znamením Božieho otcovstva a materstva,
keď sa starajú o deti, ktorých telo a dušu im zveruješ,
ako aj cez skúsenosť bratstva,
ktorú môže rodina poskytnúť tomuto svetu.

Pane, daj, aby každá rodina
mohla prežívať svoje osobitné povolanie k svätosti v Cirkvi
ako volanie zapojiť sa do evanjelizácie,
v službe života a pokoja,
v spoločenstve s kňazmi a každým životným stavom.
Požehnaj Svetové stretnutie rodín v Ríme.
Amen.

Imprimatur:

*Mons. Stanislav Zvolenský, predseda Konferencie biskupov Slovenska,
bratislavský arcibiskup metropolita 27. apríla 2021, Prot. č.: 146/2021.*

Logo a jeho vysvetlenie

Logo navrhnuté pre X. svetové stretnutie rodín (na obálke) pripomína elipsovité tvar Berniniho kolonády na Námestí svätého Petra, miesta identifikácie Katolíckej cirkvi par excellence, a odkazuje na svoj pôvodný význam, ktorým je prívetivé a inkluzívne objatie Matky Cirkvi v Ríme a jej biskupa, určené všetkým mužom a ženám všetkých čias.

Ludské postavy pod kupolou, ktoré sú sotva viditeľné, a kríž nad nimi predstavujú manžela, manželku, deti, starých rodičov a vnúčatá. Majú pripomínať obraz Cirkvi ako „rodiny rodín“, ktorý navrhuje Amoris Laetitia (AL 87), v ktorej „láska prežívaná v rodinách je trvalou silou života Cirkvi“ (AL 88). Kristov kríž, ktorý sa týči k nebu, a ochranné múry sa zdajú byť takmer podopreté rodinami, autentickými živými kameňmi cirkevnej stavby. Na ľavej strane, na tenkej línii kolonády, si všimneme prítomnosť rodiny v rovnakej polohe ako sochy svätcov umiestnené na stĺpoch námestia. Tie nám pripomínajú, že povolanie k svätosti je možným cieľom pre každého. Chcú zdôrazniť, ako je možné žiť svätosť v podstate bežného života.

Rodina naľavo, ktorá sa objavuje za líniou kolonády, naznačuje aj všetky nekatolícke rodiny, vzdialené od viery a mimo Cirkvi, ktoré sa zvonku pozerajú na cirkevnú udalosť, ktorá sa práve odohráva. Cirkevné spoločenstvo sa na ne vždy pozeralo s pozornosťou. Je možné si tiež všimnúť dynamiku postáv, ktoré sa pohybujú smerom doprava. P pohybujú sa smerom von. Sú to vychádzajúce rodiny, svedkovia Cirkvi, ktorá sa nesústredí iba na seba. Vydávajú sa hľadať iné rodiny v snahe priblížiť sa k nim a podeliť sa s nimi o skúsenosť Božieho milosrdenstva.

Prevládajúce farby, žltá a červená, sú zjavným odkazom na erb mesta Rím v grafickej línii, ktorá chce vyjadriť intenzívne puto s komunitou.

Obraz M. I. Rupnika „Toto tajomstvo je veľké“

Predstavenie obrazu

Oficiálnym obrazom Svetového stretnutia rodín 2022 je zobrazenie výjavu zo svadby v Káne Galilejskej s názvom „Toto tajomstvo je veľké“ (viď príloha). Autorom diela je umelec a teológ, jezuitský páter Marko Ivan Rupnik, riaditeľ Centra Aletti, ktoré je súčasťou Spoločnosti Ježišovej.

Dielo, na ktorom prevládajú teplé farby, má rozmery 80x80 cm a bol vytvorený vinylovými farbami na sadre nanesej na drevo. Ako pozadie obrazu bola zvolená epizóda svadby v Káne Galilejskej.

Výjav z príbehu svadby v Káne Galilejskej predstavuje na obraze päť postáv: na ľavej strane sa objavujú nevesta a ženích zahalení závojom, ďalej sluha, ktorý nalieva víno a podľa starokresťanskej ikonografie má tvár svätého Pavla. Ten rukou odťahuje závoj a v súvislosti so sobášom zvolá: «Toto tajomstvo je veľké; ja hovorím o Kristovi a Cirkvi» (Ef 5, 32). Ďalšie dve postavy predstavujú Krista a jeho nevestu Cirkev.

Interpretácia, ktorá vychádza z obrazu, je založená na veľkom cirkevnom otcovi Jakubovi zo Sarugu. Keď sa v knihe Genezis hovorí: „Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke, a budú jedným telom“ (Gn 2, 24), je to zahalený obraz. Hovorí o jednote v láske muža a ženy, ale v skutočnosti Mojžiš videl Krista, Božieho Syna a Cirkev, jednotu Božieho Syna a ľudstva v absolútnej láske Otca a Syna. Jakub však vysvetľuje, že Boh veril, že ľudia ešte nie sú schopní vidieť, a preto toto tajomstvo zahalil obrazom muža a ženy. Ale keď sa manželstvo Syna završilo v jeho Pasche, prichádza Pavol, odťahuje závoj a hovorí o manželstve a volá: „Toto tajomstvo je veľké;

ja hovorím o Kristovi a Cirkvi.“ (Ef 5, 32). V skutočnosti sluha na obraze, ktorý nalieva víno neveste a ženíchovi, má podľa starokresťanskej ikonografie tvár s črtami svätého Pavla. Takto môžeme uvažovať o nerozlučiteľnej jednote Krista a Cirkvi ako o základe manželstva. Sviatosť lásky medzi mužom a ženou zakladá manželský pár na základe lásky medzi Kristom a Cirkvou a manželstvo ako sviatosť je zasa vyjadrením tejto lásky, ktorá sa realizuje v jednote Krista a ľudstva. Ako každá sviatosť, aj manželstvo prináša premenu. Dokonca aj rodina, ktorá je sama osebe súčasťou existencie podľa prírody, ako je to charakteristické pre živé bytosti, vtáky, ryby, zvieratá..., je v Kristovi premenená, pretože prostredníctvom Ducha Svätého dostávame účasť na Kristovej láske k jeho Cirkvi. V Káne Galilejskej sa premenou vody na víno otvárajú horizonty sviatosti, to znamená prechod od vína ku Kristovej krvi. To je Eucharistia, sviatosť, ktorá sa realizuje a zjavuje ako Kristovo telo, a zúčastňuje na našom živote. Pavol v skutočnosti vylieva tú istú krv, ktorú nevesta zbiera do kalicha: je to jeho nápoj života podľa lásky, teda spoločenstva božských osôb. Pavol vylieva túto krv nám. Týmto spôsobom sa stáva zrejším, že rodina je oslobodená od krvi ako čisto prirodzenej skutočnosti, aby sa premenila podľa zjednotenia v Kristovej krvi prostredníctvom sviatosti manželstva, v ktorej sa prejavuje konštitutívne jadro samotnej Cirkvi, ako to zdôraznil už svätý Ján Zlatoústý.

Rodina je cirkevnou skutočnosťou, pretože je účasťou na živote Krista, ktorého, ako by povedal Mikuláš Cabasilas, sme naozaj pokrvnými príbuznými.

Obraz odhaľuje, ako je sviatosťná láska medzi mužom a ženou odrazom nerozlučiteľnej lásky a jednoty medzi Kristom a Cirkvou: Ježiš za ňu vylial svoju krv. Ako vysvetľuje páter Rupnik: „V Káne Galilejskej sa premenou vody na víno otvárajú horizonty sviatosti, čiže prechodu od vína ku Kristovej krvi. Pavol v skutočnosti vylieva tú istú krv, ktorú Nevesta zbiera do kalicha.“

„Dúfam, že prostredníctvom tohto malého obrazu dokážeme pochopiť, že pre nás kresťanov je rodina vyjadrením sviatosti a to úplne mení jej význam, pretože sviatosť vždy predstavuje premenu,“ hovorí Rupnik. V kresťanskom manželstve sa totiž láska manželov premieňa, pretože sa stala účastnou na láske, ktorú má Kristus k Cirkvi. V tomto zmysle má manželstvo cirkevný rozmer a je neoddeliteľné od Cirkvi.

Rodina sama o sebe patrí k existencii podľa prírody. Vieme, že aj vo svete zvierat existujú rodiny. Aj vtáky a ryby majú rodiny. Rodina teda vyjadruje spôsob existencie živých bytostí, je to niečo, čo patrí k podstate stvorenia.

Ale podľa našej viery, podľa našej kresťanskej tradície to tak nie je, pretože krstom my kresťania dostávame nový život, život nie podľa prirodzenosti, ale podľa života, ktorý patrí Bohu. Boh nám v účasti dáva svoj spôsob bytia.

Pre nás kresťanov je rodina vyjadrením sviatosti, ktorou je manželstvo. A to úplne mení jej význam, pretože sviatosť vždy znamená premenu. Práve v prirodzenom živote Duch Svätý uskutočňuje premenu spôsobu existencie.

A robí to tak, že pretvára prirodzený život, nie tým, že ho popiera, ale tým, že ho preberá a premieňa, pretože prvenstvo už nie je v prírode, ale vo vzťahu.

Pri príležitosti tohto veľkého stretnutia rodín som sa zamyslel nad tým, z čoho vychádzať, aby som vytvoril tento obraz.

Považoval som za dôležité ukázať novosť rodiny podľa Cirkvi, podľa krstu, podľa života v Kristovi, podľa nového človeka.

Preto som si spomenul na veľkého otca sýrskej cirkvi, svätého Jakuba zo Sarugu, ktorý hovorí o „Mojžišovom závoji“.

Svätý Jakub prednáša krásnu homíliu vo veršoch na úryvok z knihy Genezis, kde sa hovorí, že „Boh stvoril muža a ženu“ a potom hovorí, že „muž opustí svojho otca a matku a spojí sa so svojou manželkou

takým spôsobom, že dvaja sa stanú úplne jedno“, teda jednou realitou, jedným telom.

Svätý Jakub zo Sarugu hovorí, že Mojžiš hovoril o mužovi a žene, ale v skutočnosti videl v tejto realite hlbšiu skutočnosť, o ktorej sa neodvážil hovoriť. Preto ju zahalil závojom, aby nikto nemohol vidieť, čo videl on, o čom jeho oči skutočne rozjímali. Prečo? Pretože ľudstvo ešte nebolo pripravené prijať toto veľké tajomstvo.

Keďže ide o muža a ženu, ktorí sa milujú a zjednocujú, vybral som si obraz svadobnej hostiny v Káne Galilejskej. Z múdroslovných textov – napríklad zo Sirachovcovej knihy – vieme, že víno dáva životu chuť, pretože život je láska, ktorá obsahuje zmysel ľudskej existencie. Takže v epizóde z Kány, keď Mária hovorí: „Už nemajú víno“, Mária v tej chvíli vlastne hovorí Kristovi: „Sú tu manželia, ale už nemajú Lásku“.

A keďže vzťah medzi Bohom a človekom bol videný v obraze muža a ženy (spomeňme si len na knihu Pieseň piesní), z tohto úryvku je jasné, že vzťah medzi človekom a Bohom sa vyčerpal, to znamená, že už nie je živý, nie je založený na Láske.

Patristická tradícia vidí v šiestich nádobách Mojžišov zákon, ktorý mal slúžiť na očistenie. Šesť nádob je však prázdnych. Navyše sú z kameňa. Prakticky povedané, v epizóde svadobnej hostiny v Káne sa uskutočňuje obrovský krok vpred vo vzťahu medzi človekom a Bohom: končí sa vzťah založený na zákone, ktorý prichádza zvonku a ktorý sa postupne čítal a chápal moralistickým spôsobom, a predstavuje sa nový vzťah medzi Bohom a človekom, ktorý je vzťahom medzi Otcom a Synom, na ktorom sa zúčastňujú všetci, ktorí Synov život prijímajú za svoj. Je to vzťah, ktorý je skutočne založený na Láske a ktorý sa stáva prejavom Lásky.

Vzal som teda obraz z Kány a šiel som za Jakubom zo Sarugu.

Každý, kto trochu rozumie starokresťanskej ikonografii, v tomto svadobnom sluhovi spozná okamžite tvár svätého Pavla. Niektorí by

mohol povedať: „Ale čo má svätý Pavol spoločné so svadbou v Káne Galilejskej, ak Pavol nebol prítomný v Galilei počas svadby?“ To áno, to áno! Pozrime sa! Chcel by som prečítať niekoľko úryvkov z Jakuba zo Sarugu.

Povedal som, že Jakub tento obraz zahalil. Jakub totiž hovorí: „Prorok Mojžiš uviedol príbeh o mužovi a žene, / lebo cez nich sa hovorí o Kristovi a jeho Cirkvi. / Mojžiš okom, uneseným proroctvom, videl Krista, / a to ako sa on a jeho Cirkev stali jedno vo vodách krstu; / vidí jeho, ako si ju oblieka v panenskom lone a ju, ako si ho oblieka v krstnej vode“.

Táto výmena je úžasná! On sa vteľuje a ako Boží Syn sa stane človekom, aby sa potom ona v krstných vodách zjavila ako človek oblečený do Krista.

„... Ženich a Nevesta sa duchovne stali jedno / a to o nich Mojžiš napísal: ‚Dvaja budú jedno‘... Teda Mojžiš je zahalený, a vidí Krista a nazval ho človekom, / videl aj Cirkev a nazval ju ženou“. Je to ohromujúce: on nazval človekom, čo bolo Kristom, a ľudskosť prijatú Kristom nazval Cirkvou. „A pretože bol nad tým rozprestretý závoj, / nikto nevedel, čo je to za veľký obraz a koho predstavuje.“

Teraz však prichádza to najkrajšie. „Po svadobnej hostine [teda po Kristovej Pasche] vošiel Pavol dnu a uvidel / závoj, ktorý tam bol rozprestretý, vzal ho a stiahol ho preč z krásneho páru. / Takto objavil a zjavil celému svetu Krista a jeho Cirkev, / ktorých prorok Mojžiš vykreslil vo svojom proroctve. / Apoštol sa zachvel a zvolal: „Toto tajomstvo je veľké.“ / a začal ukazovať, čo je to za skrytý obraz: / „V tých, ktorých v prorockých spisoch nazývajú ‚muž a žena‘, / spoznávam Krista a jeho Cirkev, dvoch, ktorí sú jedno.“ / Závoj na Mojžišovej tvári je teraz odstránený; / poďte všetci a uvidíte nádheru, ktorá vás nikdy neunaví; / veľké tajomstvo, ktoré bolo zahalené, teraz vyšlo na svetlo. / Nech sa svadobní hostia radujú zo Ženicha a Nevesty, tak krásnych. / Daroval sa

jej a narodil sa z chudobného dievčaťa; / urobil ju svojou a ona sa s ním zviazala a teší sa s ním. / On zostúpil do hĺbín a vyzdvihol pokornú dievčinu do výšin, / lebo sú jedno, a kde je on, tam je s ním aj ona. / Veľký Pavol, tá veľká hĺbka medzi apoštolmi, / predstavil tajomstvo, ktoré je teraz jasne vysvetlené. / Veľká krása, ktorá bola zahalená, teraz vyšla na svetlo, / a všetky národy sveta uvideli jej nádheru. / Prislúbený Ženich nechal vojsť dcéru dňa do nového lona, / a krstné vody, ktoré predstavovali pôrod, ju porodili: / On zostal vo vode a pozval ju: ona zostúpila, obliekla sa do neho a vystúpila; / v Eucharistii ho prijala, a tak sa potvrdili Mojžišove slová, že dvaja budú jedno. / Z vody pochádza čisté a sväté zjednotenie / nevesty a ženicha, zjednotených v Duchu krstu. / Ženy nie sú zjednotené so svojimi mužmi tak, / ako je Cirkev zjednotená s Božím Synom. / Ktorý ženich zomrie za svoju nevestu, s výnimkou nášho Pána? / Ktorá nevesta si vyvolila za manžela zmasakrovaného muža? / Nájde sa niekto, kto odkedy je svet, daroval svoju krv ako svadobný dar, / okrem Ukrižovaného, ktorý spečatil manželstvo vlastnými ranami? / Kto kedy videl mŕtve telo položené uprostred svadobnej hostiny, / s nevestou, ktorá ho objíma, čakajúc, že ju uteší? / Na ktorej svadobnej hostine, okrem tejto, rozlomili / ženichovo telo pre hostí namiesto iného jedla? / Smrť oddeľuje ženy od ich manželov, / ale tu je to smrť, ktorá túto Nevestu s jej Milovaným zjednocuje! / On zomrel na kríži a dal svoje telo Neveste, ktorá sa stala slávnou, / ktorá sa ho zmocňuje a každý deň ho jedáva pri svojom stole. / On otvoril svoj bok a spojil svoj kalich so svätou krvou, / aby jej ho dal piť, aby zabudla na svoje mnohé modly. / Ona ho natrela olejom, obliekla si ho vo vode, požila ho v chlebe, / pije ho vo víne, aby svet spoznal, že tí dvaja sú jedno. / On zomrel na kríži, ale ona ho nevymenila za iného; / je plná lásky pre jeho smrť, lebo vie, že má z nej život.“ (Jakub zo Sarugu)

Je veľmi silné, že muž a žena sú vo sviatosti manželstva vštepení do jednoty Božieho Syna s ľudstvom, s Cirkvou. Kristus už nikdy nie je bez tela, bez osláveného tela. Je to vzkriesené telo a takto je manželstvo

účastné tejto nerozlučiteľnej a neotrasiteľnej jednoty medzi Bohom a človekom.

Parafrázujem sv. Jána Zlatoústeho, ktorý potvrdzuje niečo, čo by dnes možno mnohí mohli spochybniť: Sviatosť manželstva je svedectvom aj pre zasvätené osoby, ktoré nasledujú cestu panenstva. V skutočnosti im potvrdzuje to, čo by nemuseli hneď pochopiť, a to, že manželstvo vyjadruje v živote, v dejinách, tú jednotu Krista a jeho nevesty – Cirkvi. Zasvätené osoby teda prostredníctvom osôb žijúcich v manželstve môžu pochopiť, že aj ony vďaka svojmu krstnému povolaniu majú účasť na tejto jednote Krista, Božieho syna, a ľudstva.

Myslím, že Nikolaj Berďajev má v tomto našom historickom kontexte naozaj čo povedať. Raz napísal, že v kresťanských tradíciách sa manželstvo ešte nepreskúmalo, pretože sme ho príliš rýchlo pokryli rodinou, ale podľa prirodzenosti.

Dúfam, že vďaka tomuto textu, a tiež vďaka tomuto malému obrazu pochopíme, že pre nás kresťanov je rodina vyjadrením sviatosti, a že má cirkevný rozmer, preto je neoddeliteľná od Cirkvi. V nej nemôže krvné puto konkurovať našej účasti na Kristovej krvi, aj keď je ľahké, aby zvíťazila prirodzená krv, a nie krv eucharistická. Ale ako hovorí iný veľký otec, Mikuláš Cabasilas: „My sme naozaj pokrvní s Kristom. Rodičia nám dali krv, ale naša krv už nie je krvou rodičov. Len čo nám ju dajú, naša krv už nie je ich. Zatiaľ čo my sme živí životom, teda Kristovou krvou, ktorá sa stáva našou.

Pre kresťanov je teda rodina vyjadrením sviatosti a ekleziality (cirkevности) a ukazuje, ako človek žije v tomto svete, keď je zjednotený s Bohom. Stáva sa vyjadrením Boho-ľudskosti (Bohočlovečenstva) Krista.

Katechézy

*Pastoračná pomôcka
pre stretnutia rodín vo farnosti*

Povolanie ako pozvanie

Slovo povolanie pochádza z latinského slovesa *vocare*, čo znamená volať. Prvým povolaním, ktoré Boh vložil do každého ľudského stvorenia, je byť prostredníctvom sviatosti krstu jeho deťmi. Medzi pokrstenými sú niektorí povolaní darovať svoj život Bohu cez kňazské alebo rehoľné zasvätenie; iní sa Pánovi odovzdávajú vo sviatosti manželstva. Aj manželský život je teda povolanie, ku ktorému pozýva Boh.

Meno

Zvyk nazývať sa menom je v našich rodinách čímisi samozrejým, najmä ak sú v rodine deti. Výber mena vnímajú rodičia ako dôležité rozhodnutie, veď dieťa si svoje meno poniesie po celý život. Dôvodov, pre ktoré si rodičia zvolia krstné meno svojho dieťaťa, môže byť mnoho. Niekedy je to meno, ktoré sa v rodine odovzdáva z generácie na generáciu; inokedy môže ísť o meno svätého, ktorého majú rodičia v osobitnej úcte, alebo meno osoby, ktorá nejakým spôsobom zanechala stopu v živote rodičov. Meno je preto dôležitou voľbou a pre každého človeka je akousi vizitkou, ktorou sa predstavuje svetu. Meno o nás skutočne niečo hovorí.

Samota

Keď náhodou vedieme rozhovor s niekým, koho meno si nepamätáme, môže to byť znakom toho, že sme s ním nenadviazali vzťah. Najväčšou drámou pre človeka je, že si ho iní nepamätajú. Takto sa v človeku rodí pocit samoty, ktorý sa ozve, ak naňho nikto nemyslí alebo ho nevyhľadáva. Dlhé obdobie izolácie, ktoré sme v pandémie zažili, mnohí vnímali ako dobu hlbokoj osamotenosti. Samota sa dotkla predovšetkým starších ľudí a tých, ktorí z rôznych dôvodov prežívajú ťažkosti a pociťujú únavu zo života bez spoločenstva.

Sme povolaní

V našich príbytkoch často zaznieva meno každého z nás. Rodičia napríklad volajú svoje deti, aby ich ráno zobudili, aby zistili, kde sú, aby ich vyzvali, aby si splnili svoje povinnosti, prejavili im svoju lásku. Predstierať, že nepočujeme niekoho, kto nás volá, je stratégia, ktorú všetci dobre poznáme. Je to reakcia na to, že nechceme nadviazať vzťah s osobou, ktorá nás osloví po mene. Keď na nás niekto zavolá, iste má pre nás aj nejaký odkaz. Ktosi vie, že existujeme a zaujíma sa o náš život. Toto pozvanie vstúpiť do vzťahu môžeme prijať alebo odmietnuť.

Boh nás volá po mene

Úryvok od svätého Pavla nám hovorí o tom, že všetci sme povolaní. Boh-Otec pozná a volá každého: „On nás spasil a povolal svätým povolaním, nie pre naše skutky, ale zo svojho rozhodnutia a milosti, ktorú sme dostali v Kristovi Ježišovi pred večnými vekmi. No známou sa stala až teraz, keď sa zjavil náš Spasiteľ Ježiš Kristus. On zničil smrť a zjavil život a nesmrteľnosť evanjeliom.“ (2 Tim 1, 9 – 10)

Boh nás volá od večnosti. Ľudia nás volajú menom, ktoré nám kedysi dali naši rodičia. Aj samotný Boh nás oslovuje týmto menom. Pri čítaní Biblie na viacerých miestach vidíme, ako Boh neustále a rôznymi spôsobmi volá mužov a ženy, aby s ním vstúpili do vzťahu a prijali ho vo svojom živote.

Dnes nás Otec volá nasledovať Ježiša, pretože skrze neho nám je daný život, v ktorom Kristus víťazí nad smrťou; život, ktorý napriek všetkým ťažkostiam stojí za to žiť, pretože je upriamený na večný život. Silou, ktorá pochádza z Ducha Svätého, môžeme odpovedať na Božie volanie, ktoré je jedinečné pre každého z nás.

Manželstvo je odpoveďou na Božie volanie

Sviatosťou manželstva manželia odpovedajú na volanie, ktorým sa Boh na nich obrátil. Toto povolanie spočíva v láske, akou miluje on. Áno, ktoré manželia v deň sobáša vyslovili, však každý deň naráža na námaľhu, ktorá sa spája so snahou milovať svojho manžela či manželku v ich krehkosti a slabostiach. To znamená, že povolanie k Láske musí byť podporované Kristovou milosťou. Ak ju manželia neustále prijímajú a každý deň sa s ňou stretávajú, postupne sa s húževnatou vytrvalosťou a pokornou trpezlivosťou naučia milovať sa navzájom láskou, akou miluje Ježiš. Je utešujúce vedieť, že napriek bežnému úsiliu a nevyhnutným ťažkým chvíľam zostáva Kristova prítomnosť nepostrádateľnou oporou a jedinečnou útechou. Jeho hlas, ktorý nám sprostredkúva Slovo, nás nikdy neprestane volať, utešovať a povzbudzovať, aby sme napredovali po ceste.

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine

„Hľadajte Pána, kým sa dá nájsť, volajte ho, kým je nablízku! Lebo moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú moje cesty – hovorí Pán.“ (Iz 55, 6 – 8). Božie volanie niekedy nezodpovedá našim túžbam, myšlienkam a tomu, čo sa nám zdá správne. Prorok Izaiáš nám hovorí: „Hľadajte Pána, (...) volajte ho.“

- Podelme sa medzi sebou ako manželia a so svojimi deťmi o skúsenosť, či sme sa ako mladí pýtali, k čomu nás Boh povoláva.
- Vedeli sme, že vstúpiť do manželstva znamená odpovedať na Božie volanie?

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- V rámci spoločenstva sa zamyslime nad manželstvom ako povolaním, pozvaním Boha stať sa sviatosťou, teda aj keď nedokonalým, no skutočným obrazom jeho lásky.
- Keď cítime vo svojom srdci volanie, ako môžeme pochopiť, či skutočne pochádza od Boha?
- Zamyslime sa nad dôležitosťou rozlišovania pri životných rozhodnutiach, ale aj v akýchkoľvek každodenných situáciách, pri ktorých nás Boh volá.

Témy na prehĺbenie

*„Manželstvo, zasvätený život, kňazstvo:
každé skutočné povolanie sa začína stretnutím s Ježišom.“*

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes by som sa chcel vrátiť k dôležitej téme: vzťahu medzi nádejou a pamäťou so zvláštnym odkazom na spomienku na povolanie. A ako

obraz si zoberiem povolanie Ježišových učeníkov. V ich pamäti ostala táto skúsenosť tak vtlačená, že niekto dokonca zaznamenal hodinu: „Boli asi štyri hodiny popoludní“ (Jn 1, 39). Evanjelista Ján opisuje príhodu ako živú spomienku mladosti, ktorá zostala nedotknutá v jeho pamäti starca: lebo Ján napísal tieto slová, keď už bol v pokročilom veku.

K stretnutiu došlo v blízkosti rieky Jordán, kde Ján Krstiteľ krstil; a títo mladí Galilejčania si zvolili Krstiteľa ako duchovného vodcu. V jeden deň prišiel Ježiš a necháva sa pokrstiť v rieke. Nasledujúci deň sa opäť vrátil a vtedy ten, čo krstil – teda Ján Krstiteľ – povedal dvom svojim učeníkom: „Hľa, Boží Baránok“ (v. 36).

A pre týchto dvoch to je „iskra“. Nechávajú svojho prvého učiteľa a nasledujú Ježiša. Na ceste sa k nim obrátil a položil im zásadnú otázku: „Čo hľadáte?“ (v. 38). Ježiš sa v evanjeliách javí ako odborník na ľudské srdce. V tej chvíli sa stretol s dvoma hľadajúcimi mladíkmi, zdravo nepokojnými. Vskutku, aká mládež je mládežou uspokojenou, tá bez otázky zmyslu? Mladí, ktorí nič nehľadajú, nie sú mladými, sú ľuďmi na dôchodku, sú predčasne zostarnutými. Je smutné vidieť mladých na dôchodku.

A Ježiš prostredníctvom celého evanjelia, vo všetkých stretnutiach, ku ktorým dochádza na ceste, javí sa ako „ten, čo zapaluje“ srdcia. Z toho vyplýva tá jeho otázka, ktorá sa snaží podnietiť túžbu po živote a šťastí, ktoré každý mladý človek nosí v sebe: „Čo hľadáš?“. Aj ja by som sa chcel dnes spýtať mladých, ktorí sú tu prítomní na námestí a tých, čo počúvajú skrze médiá: „Ty, ktorý si mladý, čo hľadáš? Čo hľadáš vo svojom srdci?“

Jánovo a Ondrejovo povolanie sa začína takto: je to začiatok priateľstva s Ježišom takého silného, že si vyžaduje spoločenstvo života a vášne s ním. Títo dvaja učeníci sa pripoja k Ježišovi a okamžite sa menia na misionárov, lebo keď sa skončilo stretnutie, nevracajú sa domov pokojní: a to až tak, že ich vlastní bratia – Šimon a Jakub – sú

čoskoro zatiahnutí do sledu udalostí. Išli k sebe domov a povedali: „Našli sme Mesiáša, našli sme veľkého proroka“: oznamujú zvesť. Sú misionármi toho stretnutia. Išlo o stretnutie také dojemné, také plné šťastia, že učeníci si navždy zapamätali ten deň, ktorý osvietil a nasme-roval ich mladosť.

Ako možno objaviť vlastné povolanie v tomto svete? Možno ho objaviť toľkými spôsobmi, avšak táto stránka evanjelia nám hovorí, že prvým indikátorom je radosť zo stretnutia s Ježišom. Manželstvo, zasvätený život, kňazstvo: každé skutočné povolanie sa začína stretnutím s Ježišom, ktorý nám dáva radosť a novú nádej, a ktoré nás vedie aj prostredníctvom skúšok a ťažkostí k stále plnšiemu stretnutiu s ním a k plnosti v radošti.

Pán nechce mužov a ženy, ktorí za ním kráčajú neochotne, bez toho, aby mali v srdci vietor radosti. Vy, čo ste na námestí, pýtam sa vás – každý nech zodpovie sám pre seba – máte v srdci vietor radosti? Každý nech sa spýta: „Mám v sebe, v srdci, vietor radosti?“ Ježiš chce ľudí, ktorí zakúsili, že byť s ním prináša nesmierne šťastie, ktoré možno v živote obnoviť každý deň.

Učeník Božieho kráľovstva, ktorý by nebol radostný, ktorý by neevanjelizoval tento svet, je smutný človek. Nestávame sa ohlasovateľmi Ježiša tým, že naostrujeme zbrane rétoriky: môžeš hovoriť, hovoriť, hovoriť, ale ak tam nie je niečo viac... Ako sa možno stať ohlasovateľmi Ježiša? Tak, že si v očiach zachováme iskru skutočného šťastia. Vidíme toľkých kresťanov, aj medzi sebou, ktorí očami odovzdajú radosť viery: očami!

Z toho dôvodu kresťan – [rovnako] ako Panna Mária – stráži oheň svojho zalúbenia: zalúbení do Ježiša. Samozrejme, sú tu aj životné skúšky, sú tu chvíle, kedy treba ísť vpred napriek chladu a vetrom, ktoré vejú oproti nám, napriek toľkým utrpeniam. Kresťania však poznajú cestu, ktorá vedie k tomu posvätnému miestu, ktorý ich raz a navždy zapálil.

Prosím vás však, žiadam: nevšímajme si znechutených a nešťastných ľudí; nepočúvajte tých, ktorí cynicky radia nestarať sa o nádeje života; nedôverujme tomu, ktorý uhasí už na počiatku každé nadšenie hovoriac, že žiadna firma nestojí za obetovanie celého života; nepočúvajte „zostarnutých“ srdcom, ktorí hasia mládežnícku eufóriu. Choďme za starcami, ktorí majú oči žiariace nádejou!

Pestujme skôr zdravé utópie. Boh chce, aby sme boli schopní snívať ako on a s ním, zatiaľ čo kráčame pozorní na realitu [okolo nás]; snívať o inom svete. A ak nejaký sen zhasne, vráťme sa späť k jeho snivaniu, s nádejou na spomienku na začiatky, a tie ruky, ktoré možno po nie veľmi dobrom živote, sú ukryté pod popolom prvého stretnutia s Ježišom.

Toto je základná dynamika kresťanského života: pamätať na Ježiša. Pavol hovoril svojmu učeníkovi: „Pamätaj na Ježiša Krista“ (porov. 2 Tim 2, 8); toto je tá rada veľkého svätého Pavla: „Pamätaj na Ježiša Krista“. Pamätať na Ježiša, na oheň lásky, s akým sme raz prijali náš život ako dobrý plán, a týmto plameňom znovu oživiť našu nádej.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 30. augusta 2017)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

2. Povolání k svätosti

2

Bohom vyvolení, aby sme sa stali svätí

K čomu Boh volá našu rodinu? Svätý Pavol, ktorého Pán povolal a v jeho živote tak došlo k radikálnemu zvratu (porov. Sk 9, 1 – 28), by mohol odpovedať takto: „Nech je zvelebený Boh (...), ktorý (...) si nás ešte pred stvorením sveta vyvolil, aby sme boli pred jeho tvárou svätí a nepoškvrnení v láske.“ (Ef 1, 3 – 4) Rodina sa rodí z rozhodnutia muža a ženy, podporovaných Kristovou milosťou, nastúpiť na cestu spoločnej životnej skúsenosti. Manželský život, plný nových výziev, ktorým treba čeliť, sa stane pre manželov, ako sa hovorí v manželskom obraze, novým spôsobom ich posvätenia a teda privilegovanou cestou k svätosti. Rovnako aj rodinný život je neraz popretkávaný vzťahmi, ktoré nie sú vždy jednoduché. Rodina je však obzvlášť vhodným miestom na rozjímanie o pôsobení Božieho Ducha, ktorý dokáže obracať srdcia ľudí. Takto sa napokon členovia rodiny naučia milovať spôsobom, akým miluje Kristus.

Svätosť: povolanie pre všetkých

„Ja, Pán, som váš Boh!“ (Lv 19, 4)

„Budte svätí, lebo ja, Pán, váš Boh, som svätý!“ (Lv 19, 2)

Pápež František v tretej apoštolskej exhortácii svojho pontifikátu *Gaudete et Exsultate* povzbudzuje každého, aby odpovedal na svoje osobné pozvanie k svätosti. Boh nevolá anonymne a všeobecne, ale na každého sa obracia osobne.

Vypočujme si niektoré zamyslenia, v ktorých Svätý Otec jasne hovorí, aby sme sa nebáli prijať svoje vlastné pozvanie k svätosti.

„Páči sa mi vidieť svätosť v ľuďoch (...): v rodičoch, ktorí s veľkou láskou vychovávajú svoje deti; v mužoch a ženách, ktorí pracujú, aby domov priniesli chlieb; v chorých (...). Je to mnoho ráz svätosť, vedľajších dverí, tých, ktorí žijú medzi nami a sú odrazom Božej prítomnosti, alebo – aby som použil iný výraz – „strednej triedy svätosti.““ (*Gaudete et Exsultate* 7)

„Všetci veriaci v Krista akéhokoľvek povolania a stavu, vystrojení toľkými a takými spasiteľnými prostriedkami, sú Pánom povolaní, každý svojou cestou, na takú dokonalú svätosť, ako je dokonalý sám Otec.“ (*Gaudete et Exsultate* 10)

„Každý svojou cestou,“ hovorí koncil. „Dôležité je, aby každý veriaci objavil svoju vlastnú cestu a dostal zo seba to najlepšie; to osobné, čo doňho Boh vložil (porov. 1 Kor 12, 7) a nevyčerpáva sa v snahe napodobňovať niečo, čo nebolo zamýšľané preňho.“ (*Gaudete et Exsultate* 11)

„Nato, aby sa ľudia stali svätými, nemusia byť biskupmi, kňazmi, rehoľníkmi či rehoľnicami. Veľakrát máme pokušenie myslieť si, že svätosť je rezervovaná len tým, ktorí majú možnosť držať si odstup od bežných zamestnaní, aby venovali veľa času modlitbe. Nie je to tak. Všetci sme povolaní byť svätými tak, že budeme žiť s láskou a ponúkať vlastné svedectvo v zamestnaniach všedného dňa, tam, kde sa každý nachádza. (...) Žiješ v manželstve? Buď svätý(á) tak, že miluješ a staráš sa o svojho manžela a o svoju manželku, ako Kristus o Cirkev. Si robotník? Buď svätý tak, že poctivo a kompetentne konáš svoju prácu v službe bratom. Si rodič alebo starý rodič? Buď svätý tak, že trpezlivo učíš deti nasledovať Ježiša.“ (*Gaudete et Exsultate* 14)

„Táto svätosť, ku ktorej ťa Pán volá, bude vzrastať malými gestami.“ (*Gaudete et Exsultate* 16)

„Kiež dokážeš spoznať, ktoré je to slovo, ten odkaz Ježiša, ktorý Boh chce povedať svetu tvojím životom. (...) Pán ho privedie k završeniu, aj uprostred tvojich chýb a zlých okamihov, (...) ak zostaneš vždy otvorený na jeho nadprirodzené pôsobenie, ktoré očisťuje a osvecuje.“
(*Gaudete et Exsultate* 24)

Vo vzdialenejšej, ale aj novšej histórii sa stretávame s deťmi, tínedžermi, mladými ľuďmi, vdovcami a manželmi, ktorí nám môžu ukázať cestu svätosti pre každý vek a životný stav: spomeňme si napríklad na malú Lauru Vicuňu – svätú v dvanástich rokoch, mladého Pier Giorgia Frassatiho alebo svätých rodičov Terézie z Lisieux. Tieto príbehy svätých od „vedľajších dverí“ sú nám blízke, sme to my sami. Možno sa s niektorými stretávame aj my...

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine

- Stať sa svätými „každý na svojej ceste“: Boh nás povoláva, aby sme dali zo seba to najlepšie, čo je v nás. Aké osobitné dary mi Boh dal?
- Boh „nás vedie k tomu, aby sme sa stali svätými“: kedy som cítil, že ma vedie po tejto ceste k svätosti?
- Boli nejaké udalosti, stretnutia, príležitosti, vďaka ktorým som sa stal lepším ja alebo moja rodina?

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- Každý človek môže svojím životom odovzdať svetu špeciálny odkaz, ktorý mu Pán zveril.
- Každý si pomyslí na človeka, s ktorým sa stretáva: čo mi chce Boh povedať cez túto osobu?

- Zamyslime sa nad poslednými dňami: podelme sa navzájom o to, akých Pánových „poslov“ sme stretli.

Témy na prehĺbenie

Pápež František a svätosť

Svätosť je pre každého, nie pre superhrdinov

9. apríla 2018 Svätý stolec predstavil novú apoštolskú exhortáciu *Gaudete et Exsultate* (Radujte sa a jasajte), ktorú pápež František venoval povolaniu k svätosti v dnešnom svete. Aké rysy svätosti vyzdvihuje pápež Bergoglio?

Svätosť je pre každého, nie pre superhrdinov

Cirkev potrebuje svätcov, a nie superhrdinov – zdôrazňuje už od prvých chvíľ od svojho zvolenia na Petrov stolec pápež František. Už na jednej z generálnych audiencií v prvom roku pontifikátu (2. októbra 2013) hovoril o tom, že Cirkev „ponúka každému možnosť kráčať cestou svätosti, ktorá je cestou kresťana“ smerujúca k stretnutiu s Ježišom. Cirkev „neodmieta hriešnikov“, ale ich prijíma a pozýva k tomu, aby sa dali „nakaziť Božou svätosťou“. Na konci katechézy pápež cituje francúzskeho spisovateľa Léona Bloya, ktorý v posledných rokoch svojho života vyhlásil: v živote existuje len jediný skutočný smútok – že nie sme svätí.

Boží priatelia

Na sviatok Všetkých svätých v roku 2013 hovoril František o svätcoch ako o „Božích priateľoch“, ktorí „zažili hlboké spoločenstvo

s Bohom“. Načrtol tiež hlavné charakteristiky svätca: nie je to nadčlovek, ani sa nenarodil bez chýb. Svätci, zdôrazňuje pápež, „sú ako my, ako každý z nás“, prežili „normálny život“, ale „poznali Božiu lásku“ a „nasledovali ju celým srdcom, bez výhrad a pokrytectva“. Ako teda možno rozpoznať svätosť? „Svätci – odpovedá pápež – sú muži a ženy, ktorí majú v srdci radosť a prenášajú ju na druhých“. Radosť je teda tým, v čom vynikajú, na rozdiel od „pohrebného výrazu“ niektorých kresťanov, ktorí nežijú dobre svoju vieru.

Nikto nie je vylúčený z povolania k svätosti

Ďalším rozlišovacím znamením svätcov je pokora. Čo pokora znamená, priblížil František pri jednej zo svojich ranných kázni (9. mája 2014) a poukázal na osobnosť svätého Jána Pavla II. Ako poznamenal, tento „veľký Boží atlét“ bol na konci svojho života celkom paralyzovaný chorobou, bol „ponížený ako Ježiš“. Svedectvo Karola Wojtyły, pokračoval pápež, ukazuje ďalšie pravidlo svätosti – „umenšovať sa, aby Pán mohol rásť“. Práve k tomu má slúžiť „naše poníženie“. Svätec teda nemá k ničomu tak ďaleko ako k obrazu „superhrdinu“. „Rozdiel medzi hrdinami a svätcami – vysvetľuje ďalej v homílii – spočíva vo svedectve, nasledovaní Ježiša Krista“. Ide o to „kráčať Ježišovou cestou“.

Mylné predstavy o svätosti vyvracal pápež pri generálnej audiencii 19. novembra 2014. Hovoril vtedy o všeobecnom povolaní k svätosti, ktoré je spoločné pre všetkých pokrstených. „Je to dar, ktorý sa ponúka všetkým, nikto nie je vylúčený, a teda je charakteristickým znakom každého kresťana“. Netreba byť preto biskupom, kňazom alebo rehoľníkom, dodal pápež, k svätosti sme povolaní všetci.

Hriechy majú i svätci, avšak vedia ich ľutovať a prosieť o odpustenie.

Pápež František varuje pred predstavou svätca ako „zo svätého obrázku“. Ide o niečo oveľa hlbšie, o cestu tvorenú mnohými gestami

a malými krokmi uskutočňovanými tam, kde žijeme. „Každý životný stav vedie k svätosti“ – zdôrazňuje pápež. O rok neskôr, v novembri v roku 2015 na hlavnom rímskom cintoríne (Campo Verano) Petrov nástupca hovoril o ceste k pravej blaženosti, teda k svätosti. Povedal, že svätí idú Ježišovou cestou, sú mierni a trpezliví.

V kázňach z Domu svätej Marty sa mnoho ráz ozýva téma zvláštneho napätia medzi hriechom a svätosťou. Pápež ukazuje, napríklad na kráľovi Dávidovi (19. 1. 2016), že v životoch svätcov nechýbajú pokušenia a hriechy. Práve o tomto izraelskom kráľovi platí, že bol hriešnikom a svätým. „Bol dokonca vrahom“, ale nakoniec uznal svoj hriech a prosil o odpustenie. Je to príbeh, povedal pápež na záver, ktorý ukazuje, že „niet svätca bez minulosti, avšak ani hriešnika bez budúcnosti“.

Svätosť „sa nedá kúpiť ani predať“, je to dar a cesta – vyjadril pápež v ďalšej zo svojich ranných homílií (24. mája 2016). „Svätosť znamená kráčať v Božej prítomnosti“, je to cesta, ktorú „nikto iný nemôže podstúpiť v mojom mene“. „Je to cesta, ku ktorej nesmie chýbať odvaha, nádej a pripravenosť prijať túto milosť.“

Motu proprio o obetovaní vlastného života z lásky

Pápež František predsedal 15 kanonizačným obradom, svätorečil Matku Teréziu z Kalkaty, Jána Pavla II. a Jána XXIII. Významným aktom v tejto jedinečnej oblasti života Cirkvi, ktorá ju prepája so spoločenstvom svätých, je pápežské *Motu proprio* nazvané *Maiorem hac dilectionem*, zverejnené v júli minulého roku. František v ňom otvára cestu k beatifikácii tým, ktorí vedení láskou heroicky ponúkli svoj život za blížnych. Pretože – ako čítame v Jánovom evanjeliu, ktorým sa inšpiroval aj názov dokumentu – „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov.“ (Jn 15, 13)

3. Nazaret: urobiť lásku normálnou

3

Pokora z Nazareta

Každá rodina, ktorá pozorne hľadá na rodinu Ježiša, Jozefa a Márie, môže znova objaviť svoje vlastné povolanie, trochu viac pochopiť, kým je, zacieliť svoj život a cítiť sa priťahovaná radosťou evanjelia. Je dôležité nezabudnúť, že Boží Syn, ktorý sa stal človekom, žil mnoho rokov v normálnej a pokornej ľudskej rodine. Pán chce vstúpiť a prebývať práve tam, kde sa žije v pokore a normálnosti. Dnes sa náš skromný a normálny život, podľa vzoru jednoduchého života nazaretskej rodiny, ktorý tvorili „dielňa, štyri domčeky, okolitý nič neznamajúci kraj“¹, môže stať miestom, ktoré si Boh vybral za príbytok pre svojho Syna Ježiša. Nikto by sa nemal cítiť vylúčený z tohto veľkého a prekvapujúceho daru!

Ježiš sa narodil v rodine. „Ježišova cesta bola v tejto rodine. (...) Každá kresťanská rodina – ako to robili Mária a Jozef – môže predovšetkým prijať Ježiša, načúvať mu, hovoriť s ním, chrániť ho, obraňovať, rásť spolu s ním, a takto robiť svet lepším. (...) Zakaždým, keď nejaká rodina chráni toto tajomstvo, aj keby to bolo na periférii sveta, tajomstvo Božieho Syna, tajomstvo Ježiša, ktorý nás prichádza spasiť, toto tajomstvo pôsobí.“²

¹ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 9. septembra 2015.

² Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 17. decembra 2014.

„A keď vykonali všetko podľa Pánovho zákona, vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta. Chlapec rástol a mocnel, plný múdrosti, a Božia milosť bola na ňom. Jeho rodičia chodievali každý rok do Jeruzalema na veľkonočné sviatky. Keď mal dvanásť rokov, tiež išli, ako bývalo na sviatky zvykom. A keď sa dni slávností skončili a oni sa vracali domov, zostal chlapec Ježiš v Jeruzaleme, čo jeho rodičia nezbadali. Nazdávali sa, že je v sprievode. Prešli deň cesty a hľadali ho medzi príbuznými a známymi. No nenašli. Vrátili sa teda do Jeruzalema a tam ho hľadali. Po troch dňoch ho našli v chráme. Sedel medzi učiteľmi, počúval ich a kládol im otázky. Všetci, čo ho počuli, žasli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami. Keď ho zazreli, střípli od údivu a Matka mu povedala: „Syn môj, čo si nám to urobil? Pozri, tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali!“ On im odpovedal: „Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca?“ Ale oni nepochopili slovo, ktoré im hovoril. Potom sa s nimi vrátil do Nazareta a bol im poslušný. A jeho matka zachovávala všetky slová vo svojom srdci. A Ježiš sa vzrástol v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí.“ (Lk 2, 39 – 52)

V Nazarete sa „nehovorí sa o zázrakoch, uzdraveniach a kázňach – [Ježiš] neurobil v tom čase nič z toho. Nehovorí sa o kázaní, o zástupoch, ktoré sa zbiehajú; v Nazarete sa zdá, že všetko prebieha „normálne“, podľa obyčají nábožnej a pracovitej izraelskej rodiny: pracovalo sa, mama varila, konala všetky domáce práce (...). Otec, tesár, pracoval a práci priúčal aj syna.“³

Nazaret: urobiť lásku normálnou

Obdobie, ktoré Ježiš prežil v Nazarete vo Svätej rodine, osvetľuje život každej z našich rodín novým spôsobom: každodenný životný rytmus, zdanlivo nepodstatný a bezvýznamný, sa môže premietnuť

³ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 17. decembra 2014.

do nového spôsobu plnenia osobitného povolania rodiny: urobiť lásku normálnou.

Premýšľame o tom niekedy?

Hoci sa všetko, čo každý deň zažívame doma, v práci, v škole, nezdá byť priamo spojené s poslaním odovzdávania viery, v skutočnosti je to náš spôsob „ako sa môže stať normálnou láska, a nie nenávisť, vzájomná pomoc, a nie ľahostajnosť či nepriateľstvo“. Ako sa to udialo za tých tridsať rokov v Nazarete, tak k tomu môže dôjsť aj v našich rodinách a v prostredí, v ktorom žijeme.

Urobiť miesto Ježišovi

Ak máme naplňovať svoje poslanie a urobiť lásku normálnou, treba Ježišovi vytvoriť priestor. „Ide tu o to, aby sme sa naučili objaviť Ježiša v tvári druhých, v ich hlase, v ich prosbách.“ (*Evangelii gaudium*, 91)

Naše vzťahy sú vždy vhodnou príležitosťou k tomu, aby sme žili svoj vzťah s Kristom; sú pre nás možnosťou stretnúť sa s jeho tvárou, jeho hlasom, jeho požiadavkami.

Tým, že sa láska stane normálnou, môže každá rodina prispieť svojím nenahraditeľným dielom k tomu, aby svet mohol rásť v pravej láske a v najautentickejšej solidarite. V žiadnej inej škole než v rodine sa nemožno naučiť skutočnej, úprimnej, čistej a hodnovernej láske.

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

Námet na zamyslenie vo medzi manželmi/v rodine

- Ako môžeme v našej rodine žiť tak, aby „sa láska stala normálnou“?
- Ako môžeme vo svojej rodine „urobiť Ježišovi miesto“?

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- „Každá z našich rodín môže ponúknuť svetu nenahraditeľný prínos“: šíriť okolo seba „vôňu“ Ježišovej lásky.
- Rodina je preto základným „subjektom“ v našej komunite. Ako môžeme doceniť prítomnosť každej rodiny?

Témy na prehĺbenie

Rodina z Nazareta

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Biskupská synoda o rodine, ktorú sme nedávno slávili, bola prvým úsekom cesty, ktorá sa završí na budúci október slávením ďalšieho synodálneho zhromaždenia na tému „povolania a poslania rodiny v Cirkvi a vo svete“. Modlitba a reflexia, ktoré majú sprevádzať túto našu cestu, sa týkajú celého Božieho ľudu. Chcel by som tiež, aby sa aj zvyčajné zamyslenia stredajších katechéz začlenili do tejto spoločnej cesty. Rozhodol som sa preto, že sa budem spolu s vami v tomto roku zamýšľať práve nad rodinou, nad týmto veľkým darom, ktorým Pán obdaroval svet už od počiatku, keď zveril Adamovi a Eve poslanie množiť sa a naplniť zem (porov. Gn 1, 28). Ten dar, ktorý Ježiš potvrdil a spečatil vo svojom evanjeliu.

Blízkosť Vianoc zažína nad týmto tajomstvom veľké svetlo. Vtelenie Božieho Syna otvára nový začiatok všeobecnej histórie muža a ženy. A tento nový začiatok sa deje v lone rodiny, v Nazarete. Ježiš sa narodil v rodine. Mohol prísť nejakým premysleným spôsobom, alebo ako bojovník, či ako vládca. No nie. Prišiel ako dieťa rodiny, v rodine. Toto je dôležité, hľadiť do jasiel na túto nádhernú scénu.

Boh sa rozhodol, že sa narodí v ľudskej rodine, ktorú vytvoril on sám. Dal jej vzniknúť v jednej zapadnutej dedine na periférii Rímskeho

impéria. Nie v Ríme, ktorý bol hlavným mestom impéria, nie v nejakom veľkom meste, ale na takmer neviditeľnej periférii, dokonca so skôr zlou povestou. Pripomínajú to i evanjeliá, akoby chceli povedať: „Môže byť z Nazareta niečo dobré?“ (Jn 1, 46). Možno, že v mnohých častiach sveta aj my sami takto hovorievame, keď počujeme názov niektorej okrajovej časti nejakého veľkého mesta. Nuž a práve tam, na tej periférii veľkého impéria, sa začali najsvätejšie a najlepšie dejiny, dejiny Ježiša medzi ľuďmi! A tam bola tá rodina.

Ježiš zostal na tej periférii zo tridsať rokov. Evanjelista Lukáš rekapituľuje toto obdobie takto: „Ježiš im bol poslušný“ – čiže Márii a Jozefovi. Nieкто však môže povedať: ale tento Boh, ktorý nás prichádza spasiť, tam stratil tridsať rokov, na tej vykričanej periférii? Stratil tridsať rokov? On to však chcel. Ježišova cesta bola v tejto rodine. „Matka zachovávala v srdci všetky tieto veci, a Ježiš sa vzťahoval v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí“ (Lk 2, 51 – 52). Nehovorí sa o zázrakoch, uzdraveniach a kázňach – neurobil v tom čase ani jednu. Nehovorí sa o kázaní, o zástupoch, ktoré sa zbiehajú; v Nazarete sa zdá, že všetko prebieha „normálne“, podľa obyčají nábožnej a pracovitej izraelskej rodiny: pracovalo sa, mama varila, konala všetky domáce práce, žehlila košeľe, ... to všetko ako každá mama. Otec, tesár, pracoval a práci priúčal aj syna. – Tridsať rokov: aké plytvanie, otče! Avšak, nikdy sa nevie. Božie cesty sú tajuplné. Ale to, čo tam bolo dôležité, bola rodina! A toto nebolo mrhanie! Boli to veľkí svätí: Mária, najsvätejšia žena, nepoškvrnená a Jozef, najspravodlivejší muž... Rodina.

Istotne by na nás zapôsobilo rozprávanie o tom, ako si dospelý Ježiš počínal pri stretnutiach náboženskej komunity a ako sa staval k povinnostiam spoločenského života; keby sme poznali, ako pracoval s Jozefom ako mladý robotník; a tiež jeho spôsob, akým sa zúčastňoval na počúvaní Písma, na modlitbe žalmov a na mnohých ďalších zvyklostiach každodenného života. Evanjeliá vo svojej striedmosti nespomínajú nič o Ježišovom dospievaní a prenechávajú túto úlohu nášmu precítenému rozjímaniu. Umenie, literatúra či hudba sa vydali touto cestou predstavivosti. Isteže,

nie je ťažké predstaviť si, koľko by si mamy mohli osvojiť z Máriinej starostlivosti o tohto Syna! A koľko by otcovia mohli vyťažiť z príkladu Jozefa, spravodlivého muža, ktorý venoval svoj život starostlivosti a ochrane dieťaťa a manželky – svojej rodiny – v ťažkých úsekoch života! A nehovoriac už, ako by mohli byť mladí povzbudení príkladom dospelujúceho Ježiša, aby si uvedomili potrebu a krásu zušľachtovať svoje najhlbšie povolanie a mať veľké sny! A Ježiš tridsať rokov zušľachtoval svoje povolanie, kvôli ktorému ho Otec poslal, však? Boh, Otec. Ježiš sa v tom období nikdy nedal odradiť, ale rástol v odvahe napredovať vo svojom poslaní.

Každá kresťanská rodina – ako to robili Mária a Jozef – môže predovšetkým prijať Ježiša, načúvať mu, hovoriť s ním, chrániť ho, obraňovať, rásť spolu s ním, a takto robiť svet lepším. Vytvorme v našom srdci a v našich dňoch priestor pre Pána. Tak to robievali aj Mária s Jozefom a nebolo to ľahké: koľko ťažkostí museli prekonať! Nebola to akási predstieraná rodina, nebola to rodina nereálna. Nazaretská rodina nás zaväzuje k tomu, aby sme objavili povolanie a poslanie rodiny, každej rodiny. A ako sa to udialo počas tých tridsiatich rokov v Nazarete, môže sa to udiať aj u nás: že sa pre nás stane normálnou láska, a nie nenávisť, že sa pre nás stane bežnou vzájomná pomoc, a nie ľahostajnosť či nepriateľstvo. Nie náhodou slovo *Nazaret* značí „Tá, ktorá chráni“, ako Mária, ktorá – ako hovorí evanjelium – „chránila v srdci všetky tieto veci“ (porov. Lk 2, 19; 51). Odvtedy zakaždým, keď nejaká rodina chráni toto tajomstvo, aj keby to bolo na periférii sveta, tajomstvo Božieho Syna, tajomstvo Ježiša, ktorý nás prichádza spasiť, toto tajomstvo pôsobí. A prichádza spasiť svet. A toto je veľké poslanie rodiny: urobiť miesto Ježišovi, ktorý prichádza, prijať Ježiša v rodine, v osobe detí, manžela, manželky, starých rodičov, pretože Ježiš je tam. Prijať ho tam, aby v tej rodine duchovne rástol. Nech nám Pán udelí túto milosť v týchto posledných dňoch pred Vianocami. Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 17. decembra 2014)

(Preložila Agnes Jenčíková CJ)

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes chcem, aby sme sa zastavili nad prepojením medzi rodinou a kresťanským spoločenstvom. Ide o tzv. „prirodzené“ spojenie, pretože Cirkev je duchovnou rodinou a rodina zas predstavuje malú cirkev (porov. *Lumen gentium*, 9).

Kresťanské spoločenstvo je domovom tých, čo veria v Ježiša ako zdroj bratstva medzi všetkými ľuďmi. Cirkev kráča medzi národmi, kráča dejinami mužov a žien, otcov a matiek, synov a dcér: toto sú dejiny, na ktorých Pánovi záleží. Veľké udalosti svetských mocností sa vpisujú do historických kníh a tam i zostávajú. Ale dejiny ľudských vzťahov sa zapisujú priamo do srdca Boha; a sú to dejiny, ktoré zostávajú naveky. Toto je miesto života a viery. Rodina je miestom neoceniteľného a nezmazateľného uvedenia nás samých do týchto dejín; dejín života v plnosti, ktoré končia v kontemplácii Boha po celú večnosť v nebi, ale začínajú sa už v rodine! Kvôli tomuto je rodina dôležitá.

Boží Syn sa ľudským dejinám učil touto cestou a prešiel ňou absolútne až do podstaty (porov. Hebr 2, 18; 5, 8). Je teda pekné vrátiť sa ku kontemplácii Ježiša a znakov tohto spojenia. Ježiš sa narodil do rodiny a v nej sa „učil spoznávať svet“: dielňa, štyri domčeky, okolitý nič neznamenajúci kraj. A predsa, počas tridsiatich rokov tejto skúsenosti sa Ježiš prispôbil podmienkam človeka a prijal ich do svojho zjednotenia s Otcom i do svojej vlastnej apoštolskej misie. Neskôr, keď opúšťa Nazaret a začína verejne vystupovať, Ježiš vytvára okolo seba spoločenstvo, „zhromaždenie“, čiže zoskupenie osôb. V tomto tkvie zmysel slova „cirkev“.

V evanjeliách nemá Ježišovo zhromaždenie formu exkluzívnej a uzavretej sekty, ale rodiny, pohostinnej rodiny: tam nachádzame Petra s Jánom, ale aj hladného a vysmädnutého človeka, cudzinca

a prenasledovaného, hriešnicu a colníka, farizejov a zástupy. Ježiš ale neprestáva prijímať všetkých ľudí a hovoriť k nim, i k tým, ktorí už viac nečakajú, že vo svojom živote stretnú Boha. Je to silná lekcia pre Cirkev! Samotní učenici sú vybraní, aby sa starali o toto zhromaždenie, o túto rodinu Božích hostí.

Aby táto skutočnosť Ježišovho zhromaždenia bola živá, je nevyhnutné oživiť spojenectvo medzi rodinou a kresťanským spoločenstvom. Mohli by sme povedať, že rodina a farnosť sú dvoma miestami, kde sa uskutočňuje to spoločenstvo lásky, ktorého konečným zdrojom je sám Boh. Cirkev, ktorá je skutočne cirkvou podľa evanjelia, nemôže mať inú formu ako formu pohostinného domu s dverami vždy otvorenými. Cirkvi, farnosti, inštitúcie, ktorých dvere sú zavreté, sa nemôžu nazývať cirkvami, ale múzeami!

Dnes je toto spojenectvo kľúčové. „Máme vkladať naše nádeje do ideologických, finančných a politických ‚centier moci‘? Nie! Vkladajme ich do centier lásky! Naša nádej spočíva v týchto centrách lásky, evanjelizačných centrách, bohatých na ľudské teplo, založených na solidarite a spoluúčasti“ (*Gli insegnamenti di J. M. Bergoglio – Papa Francesco sulla famiglia e sulla vita* 1999 – 2014, LEV 2014, 189), podobne i na vzájomnom odpúšťaní si.

Posilňovať spojenie medzi rodinou a kresťanským spoločenstvom je dnes nevyhnutné a neodkladné. Isteže, potrebujeme veľkodušnú vieru, aby sme dospeli k múdrosti pre obnovenie tohto spojenectva. Niekedy sa rodiny stiahnu do ústrania tvrdiac, že nie je na dostatočnej úrovni: „Otče, naša rodina je chudobná a tiež trochu rozbitá“, „Nie sme schopní“, „Už teraz máme doma veľa problémov“, „Nemáme silu“. Toto je pravda, avšak nikto nie je hodný, nikto nie je na dostatočnej úrovni, nikto nemá silu! Lebo bez Božej milosti nemôžeme nič urobiť. Všetko je nám dané, zadarmo dané! Pán nikdy nepríde do novej rodiny bez toho, že by neučinil nejaký zázrak. Len si pripomeňme, čo urobil

na svadobnej hostine v Káne! Áno, ak sa odovzdáme do rúk Pána, on dá, aby sme činili zázraky – tie každodenné zázraky! – keď je tam, v tej rodine Pán.

Prirodzene, i kresťanské spoločenstvo musí vykonať svoju časť práce. Napríklad, snažiť sa prekonávať príliš direktívne a funkcionálne postoje; uprednostňovať medziľudský dialóg spolu so vzájomným poznávaním sa a vzájomnou úctou. Nech rodiny prevezmú iniciatívu a cítia zodpovednosť prinášať ich vzácne dary do spoločenstva. Všetci si musíme uvedomiť, že kresťanská viera sa žije na otvorenom poli života zdieľaného so všetkými; rodina a farnosť majú pre celú spoločnosť uskutočňovať zázrak života, ktorý bude životom viac komunitným, s väčším prínosom pre celú spoločnosť.

V Káne bola prítomná Ježišova Matka, „matka dobrej rady“. Počúvajte jej slová: „Urobte všetko, čo vám povie“ (porov. Jn 2, 5). Drahé rodiny, drahé farské spoločenstvá, nechajme sa inšpirovať touto Matkou, urobme všetko, čo nám Ježiš povie a ocitneme sa zoči-voči zázraku; zázraku každého jedného dňa!

Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 9. septembra 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Ďalšie:

Evangelii gaudium, Apoštolská exhortácia pápeža Františka, 24. 11. 2013

4. Všetci sme deti, všetci sme bratia

4

V rodine má každý svoju úlohu, ale všetkých nás spája rovnaká identita: všetci sme deti! To, že prichádzame na svet, si nikto z nás nevyberá. Každý z nás vďačí za svoj život matke a otcovi. Život si nemôžeme dať, môžeme ho iba prijať a chrániť. Život je tajomstvo, ktoré pred nami zažiarí pri narodení detí, keď ich po prvý raz uzrieme na vlastné oči. Tá chvíľa nesie v sebe čosi, čo nás presahuje. Ten chlapec či dievčatko sú dôkazom tajomstva života, ktorý závisí len čiastočne od nás a ktorý sme milovali ešte prv, ako sme ho poznali.

Každý z nás potrebuje druhého

Keď sú deti malé, potrebujú nás. Ich každodenný život, jedlo, oblečenie, starostlivosť o telo, komunikácia, schopnosť naučiť sa byť vo svete, závisí od nás. Aj keď vyrastieme, všetci máme skúsenosť, že sme na niečom a na niekom závislí. Vždy potrebujeme pomoc, lásku a odpustenie! Čo sa skrýva za touto pravdou?

Milovaní ešte pred narodením

V zámere Boha Otca bol každý z nás ako jedinečná bytosť. Boh nás miloval ešte skôr, než sme sa narodili.

„Skôr, než som ťa utvoril v matkinom živote, poznal som ťa, skôr, než si vyšiel z lona, zasvätil som ťa...” (Jer 1, 5)

Závislosť, ktorá charakterizuje náš príchod na svet, nám hovorí, že nás niekto miloval ako prvý, chcel nás. Tiež hovorí o tom, že naši rodičia sa otvorili, aby prijali náš život ako dar.

Je strašné a skľučujúce cítiť sa nepotrebný, hoci len nebyť ako dieťa vybraný do tímu alebo byť vybraný ako posledný, ako keby sme boli len akousi zálohou. Ak si však myslíme, že si nás ktosi vyvolil a povolal už od večnosti, potom nás prítomnosť v Božom srdci oslobodzuje od úzkosti a dáva nám pocit istoty, že sme od počiatku zakorenení v láske, ktorá predchádza všetko ostatné. „Odtiaľto vychádza i hĺbka ľudskej skúsenosti byť synom a dcérou, ktorá nám umožňuje odhaliť najnezištnejší rozmer lásky, ktorý nás neprestajne udivuje. Je to krása toho, že sme boli milovaní už prv: deti sú milované prv, ako prídu.“⁴

Nie my sme sa rozhodli pre seba, ale boli sme vyvolení; to nám neustále pripomína „podmienku, ktorá je nevyhnutná pre vstup do Božieho kráľovstva: a to, aby sme sa nepovažovali za sebestačných, ale za takých, ktorí potrebujú pomoc, lásku a odpustenie“⁵. Osobitne nám to pripomínajú najmä malé deti.

Žiť v bratstve

Rodina je prvým miestom, kde sa učíme žiť bratstvo, ku ktorému sme ako deti jedného Otca všetci povolani.

„V rodine, medzi súrodencami sa učíme ľudskému spolunažívaniu, ako sa má nažívať v spoločnosti. Možno si to vždy neuvedomujeme, ale práve rodina vnáša do sveta bratstvo! Vychádzajúc z tejto prvej

skúsenosti bratstva, živého vzájomnými citmi a rodinnou výchovou, je bratský štýl vyžarovaný ako prísľub na celú spoločnosť a na vzťahy medzi národmi.

Požehnanie, ktoré Boh, v Ježišovi Kristovi, na toto súrodenecké puto vylieva, ho nepredstaviteľným spôsobom rozširuje a dáva mu schopnosť prekonať každú národnú, jazykovú, kultúrnu a dokonca i náboženskú odlišnosť. Dejiny nám napokon dostatočne ukázali, že aj sloboda a rovnosť sa bez bratstva môžu naplniť individualizmom a konformizmom, ako aj zisknosťou.“⁶

[Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.](#)

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine

Každý z nás potrebuje pomoc, lásku a odpustenie!

- Čo cítime, keď nachádzame pomoc, lásku, odpustenie?
- Od koho sme zakúsili pomoc, lásku, odpustenie?
- Každý človek, ktorého stretneme, prechováva v srdci túžbu po pomoci, láske a odpustení. Naša prítomnosť vedľa akéhokoľvek človeka teda môže byť dôležitá. Zamyslime sa nad poslednými dňami: koho sme urobili šťastným a koho nám bolo ťažko milovať?
- Prijmeme pozvanie pápeža Františka: „Nech každý z nás myslí v srdci na svoje deti – ak ich má –; (...) A všetci si pomyslime i na svojich rodičov a ďakujme Bohu za dar života.“⁷

⁴ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. februára 2015.

⁵ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 18. marca 2015.

⁶ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 18. februára 2015.

⁷ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. februára 2015.

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- Deti nás potrebujú k tomu, aby vyrástli, no aj my potrebujeme iných.
- Je strašné a skľučujúce byť alebo cítiť sa nepotrebný. Čo konkrétne znamená konať tak, aby sa každý v našom spoločenstve cítil potrebný? Ďalšie prípravné stretnutie na Svetové stretnutie rodín by sme mohli zorganizovať tak, že by sme každému ponúkli možnosť zapojiť sa.
- Prijmime pozvanie pápeža Františka: „Pomyslime na svojich bratov a sestry, myslime na nich v tichu a v tichosti srdca za nich modlime.“⁸

Témy na prehĺbenie

Sľuby, ktoré dávame deťom

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes, nakoľko predpoveď počasia bola trochu nebezpečná a bol očakávaný dážď, sa táto audiencia koná na dvoch miestach. My tu na námestí a sedemsto chorých v Aule Pavla VI., ktorí sledujú audienciu na veľkoplošných obrazovkách. Všetci sme zjednotení a zdravíme ich potleskom.

Ježišovo slovo je dnes silné: „Beda svetu pre pohoršenie.“ Ježiš je realista a hovorí: „Pohoršenia síce musia prísť, ale beda človekovi, skrze ktorého pohoršenie prichádza!“ Chcel by som vás, ešte pred začiatkom katechézy, v mene Cirkvi požiadať o odpustenie za pohoršenia, ku ktorým došlo v poslednom čase ako v Ríme, tak aj vo Vatikáne, prosím vás o odpustenie.

⁸ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 18. februára 2015.

Dnes sa zamyslíme nad veľmi dôležitou témou: nad prísľubmi, ktoré dávame deťom. Nemyslím ani tak na sľuby, ktoré robíme tu i tam v priebehu dňa, aby sme ich potešili alebo aby sme dosiahli, že budú dobré (napríklad prostredníctvom nevinného figľa: dám ti cukrík, a podobné sľuby), aby sme ich povzbudili k úsiliu v škole či aby sme ich odradili od nejakého huncútstva. Hovorím o iných prísľuboch, o prísľuboch dôležitejších, rozhodujúcich pre ich očakávanie od života, pre ich dôveru voči ľudským bytostiam, pre ich schopnosť chápať Božie meno ako požehnanie. Tieto prísľuby im my dávame.

My dospelí často hovoríme o deťoch ako o prísľube života. Všetci hovoríme: deti sú prísľubom života. A ľahko nás tiež dojme, keď mladým hovoríme, že sú našou budúcnosťou, to je pravda. Avšak niekedy si kladiem otázku, či rovnako vážne berieme ich budúcnosť! Budúcnosť detí a budúcnosť mladých! Otázka, ktorú si musíme často klásť je táto: Nakoľko sme verní prísľubom, ktoré dávame deťom tým, že ich privádzame na náš svet? Privádzame ich na svet a toto je prísľub: čo im sľubujeme?

Prijatie a starostlivosť, blízkosť, dôvera a nádej sú rovnako základnými prísľubmi, ktoré sa dajú zhrnúť do jediného prísľubu: láska. My sľubujeme lásku, teda lásku, ktorá sa vyjadruje v prijatí, v starostlivosti, v blízkosti, v pozornosti, v dôvere a nádeji, ale najväčším prísľubom je láska. Toto je ten najsprávnejší spôsob, ako prijať ľudskú bytosť, ktorá prichádza na svet a my všetci sa tomu učíme ešte skôr než si to uvedomíme.

Veľmi sa mi páči, keď vidím otcov a mamy, keď prechádzam pomedzi vás, ako mi predstavujú malé deti a pýtam sa: „Koľko má?“ – „Tri týždne, štyri týždne... prosím požehnanie od Pána.“ Aj toto sa nazýva láska. Láska je prísľub, ktorý každý muž a každá žena dávajú každému dieťaťu: už odvtedy ako sa zrodilo v myšlienkach. Deti prichádzajú na svet a očakávajú potvrdenie tohto sľubu – očakávajú ho spôsobom

totálnym, dôverujúcim, bezbranným. Stačí na ne hľadiť – vo všetkých etnikách, vo všetkých kultúrach, vo všetkých životných podmienkach! Keď dôjde k opaku, deti sú zranené „pohoršením“, tým neznesiteľným pohoršením, o to ťažším, čím menej prostriedkov majú k jeho rozlúšteniu. Nemôžu pochopiť, čo sa deje. Boh bdie nad týmto prísľubom už od prvého momentu. Pamätáte na to, čo hovorí Ježiš? Anjeli detí odzrkadľujú pohľad Boha a Boh nikdy nestratí z pohľadu deti (porov. Mt 18, 10). Beda tým, ktorí zrádzajú ich dôveru, beda! Ich dôveryplné odovzdanie sa nášmu prísľubu, ktorý nás zaväzuje už od prvého momentu, nás súdi.

A chcel by som pridať ešte inú vec – s veľkým rešpektom voči všetkým, ale aj s veľkou priamosťou. Ich spontánna dôvera v Boha by nikdy nemala byť zraňovaná, a to osobitne vtedy, keď sa tak stane z dôvodu akejsi trúfalosti (viac či menej nevedomej), že sa stavíme na jeho miesto. Nežný a tajuplný vzťah Boha s dušou detí nesmie byť nikdy zraňovaný. Je to reálny vzťah, ktorý Boh chce a chráni ho. Dieťa je už od narodenia pripravené cítiť sa byť milované Bohom, je na to pripravené. Akonáhle je schopné cítiť, že je milované pre seba samé, dieťa tiež cíti, že existuje Boh, ktorý miluje deti.

Novonarodené deti začínajú prijímať ako dar, spoločne s potravou a starostlivosťou, potvrdenie duchovných kvalít lásky. Skutky lásky sa dejú cez darovanie osobného mena, cez vstevovanie jazyka, cez reč pohľadov, cez žiaru úsmevov. Takto sa učia, že krása puta medzi ľudskými bytosťami ukazuje na našu dušu, hľadá našu slobodu, prijíma rozdielnosť druhého, uznáva ho a ctí si ho ako partnera v dialógu. Druhým zázrakom, druhým prísľubom je toto: My – otec a mama – sa ti darujeme, aby sme ťa darovali tebe samému! A toto je láska, ktorá prináša iskierku Božej lásky! Nuž vy, otcovia a matky, máte túto iskru Božej lásky dávať deťom, ste nástrojom Božej lásky, a to je krásne, krásne, krásne!

Len ak hľadáme na deti Ježišovými očami, môžeme skutočne pochopiť, v akom zmysle bránením rodiny bránime ľudstvo! Uhol pohľadu detí je uhlom pohľadu Božieho Syna. Cirkev samotná dáva deťom v krste veľké prísľuby, ktorými zaväzuje rodičov a kresťanské spoločenstvo.

Nech svätá Ježišova Matka – cez ktorú Boží Syn prišiel k nám, milovaný a zrodený ako dieťa – urobí Cirkev schopnou nasledovať cestu jej materstva a jej viery. A svätý Jozef – spravodlivý muž, ktorý ho prijal a chránil, ctiac si odvážne požehnanie a prísľub Boha – nech nás všetkých urobí schopnými a hodnými hostiť Ježiša v každom dieťati, ktoré Boh posielal na zem.

Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 14. októbra 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Deti sú nádejou spoločnosti, nie záťažou

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Po zamyslení sa nad postavami matky a otca, chcel by som v tejto katechéze o rodine hovoriť o dieťati, či lepšie, o deťoch. Vyjdem z pekného Izaiášovho obrazu. Prorok píše: „Zďaleka prichádzajú tvoji synovia a tvoje dcéry nesú v náručí. Uvidíš to a zažiariš, rozochveje a rozšíri sa tvoje srdce.“ (Iz 60, 4 – 5a) Je to nádherný obraz, obraz šťastia, ktoré sa uskutočňuje pri stretnutí rodičov s deťmi, ktorí spoločne kráčajú v ústrety budúcnosti v slobode a pokoji po dlhom období útrap a odlúčenia, tak ako tomu bolo v tom úseku dejín, keď boli vzdialení od vlasti.

Vskutku, medzi nádejou národa a harmóniou medzi generáciami je úzke prepojenie. Toto si dobre uvedomme. Medzi nádejou národa

a harmóniou medzi generáciami je úzky súvis. Radosť detí rozochvieva srdcia rodičov a otvára budúcnosť. Deti sú radosťou rodiny a spoločnosti. Nie sú akýmsi problémom reprodukčnej biológie, ani nie sú jedným z mnohých spôsobov sebarealizácie. A ešte menej sú vlastníctvom rodičov... Nie, to nie. Deti sú darom, rozumieme tomu? Deti sú dar. Každý je jedinečný a neopakovateľný a zároveň zreteľne spojený so svojimi koreňmi.

Byť synom a dcérou podľa Božieho plánu v skutku značí nie byť v sebe pamäť a nádej vzťahujúcu sa na lásku, ktorá zrealizovala seba samú, keď zažala život inej ľudskej bytosti, originálnej a novej. A pre rodičov je každé dieťa samo sebou, je odlišné, je iné. Dovoľte mi jednu spomienku na rodinu. Pamätám si, ako o nás naša mama, keďže nás bolo päť, hovorievala: „Mám päť detí.“ Pýtali sa jej: „A ktoré je tvoje najobľúbenejšie?“ Odpovedala: „Nuž, mám päť detí, tak ako päť prstov. Ak ma udrú po tomto, bolí ma to. Ak po tomto druhom, tiež ma to bolí. Pri všetkých piatich ma to bolí. Všetci sú moji, ale sú odlišní, tak ako prsty na jednej dlani.“ Toto je rodina! Deti sú odlišné, ale všetky sú deti!

Syna milujeme preto, lebo je synom, nie preto, že je pekný, alebo pre to, či pre ono, ale pretože je synom! Nie preto, že zmýšľa ako ja, alebo že je stelesnením mojich prianí. Syn je synom: život, ktorý sa zrodil z nás, avšak je určený preňho, pre jeho dobro, pre dobro rodiny, spoločnosti a celého ľudstva.

Odtiaľto vychádza i hĺbka ľudskej skúsenosti byť synom a dcérou, ktorá nám umožňuje odhaliť najnezištnejší rozmer lásky, ktorý nás neprestajne udivuje. Je to krása toho, že sme boli milovaní už prv: deti sú milované prv, ako prídu. Koľkokrát tu stretávam matky, ktoré ukazujú na brucho a prosia ma o požehnanie... pretože tieto deti sú milované skôr, ako prídu na svet. A toto je nezištnosť, toto je láska: sú milovaní už vopred, tak ako je to pri láske Boha, ktorý nás miluje

vždy prvý. Sú milovaní skôr než by urobili čokoľvek, čím by si to zaslúžili, skôr než dokážu rozprávať či rozmýšľať, dokonca skôr než prídu na svet! Byť deťmi je základnou podmienkou pre spoznanie Božej lásky, ktorá je prvotným zdrojom tohto pravého zázraku. Do duše každého dieťaťa, pretože je zraniteľné, Boh vkladá pečať tejto lásky, ktorá je základom jeho osobnej dôstojnosti, dôstojnosti, ktorú nič a nikto nebude môcť zničiť.

Zdá sa, že dnes je pre deti náročnejšie predstaviť si vlastnú budúcnosť. Otcovia – ako som to naznačil v predošlých katechézach – možno urobili krok dozadu a deti sa stali menej istými pri svojich krokoch vpred. Dobrému vzťahu medzi generáciami sa môžeme učiť od nášho nebeského Otca, ktorý necháva každého z nás slobodného, ale nikdy nás nenechá osamotených. A ak sa zmýlime, naďalej nás trpezlivo sprevádza bez toho, aby oslabil jeho láska voči nám. Nebeský Otec nerobí krok dozadu vo svojej láske k nám, nikdy! Ide vždy vpred, a ak sa to nedá, očakáva nás, ale nikdy nejde naspäť. Chce, aby jeho deti boli odvážne a kráčali dopredu.

Deti sa zo svojej strany nemajú ľakať námahy pri budovaní lepšieho sveta: je správne, aby túžili po lepšom svete, než aký dostali! To však má byť bez arogancie, bez namyslenosti. Je potrebné vedieť uznať hodnotu detí a rodičom treba vždy priznať úctu.

Štvrté prikázanie vyžaduje od detí – a nimi sme všetci –, aby si ctili otca a matku (porov. Ex 20, 12). Toto prikázanie nasleduje hneď po tých, ktoré sa týkajú samého Boha; po tých troch prikázaniach, ktoré sa týkajú samotného Boha, nasleduje toto ako štvrté. Naozaj, obsahuje čosi posvätné, niečo božské, niečo, čo je pri koreni každého iného druhu úcty medzi ľuďmi. A v biblickej formulácii štvrtého prikázania sa dodáva: «Cti svojho otca a svoju matku, aby si dlho žil v krajine, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh».

Pozitívne puto medzi generáciami je zábezpekou budúcnosti a zárukou ozajstnej humánosti dejín. Spoločnosť, v ktorej si deti nectia svojich rodičov, je spoločnosťou bez cti; keď si nectíme rodičov, strácame vlastnú česť! Taká spoločnosť speje k tomu, že ju zaplnia mladí ľudia, ktorí budú prázdni a chamtiví. Avšak aj spoločnosť skúpa na plodnosť, ktorá sa nerada obklopuje deťmi, ktorá ich považuje predovšetkým za starosť, za bremeno, za riziko, je spoločnosťou v depresii.

Pomyslime na toľké spoločnosti, ktoré sú nám známe tu v Európe: sú to spoločnosti v depresii, pretože nechcú deti, nemajú deti, úroveň pôrodnosti nedosahuje jedno percento. Prečo? Každý z nás nech sa zamyslí a nech si odpovie. Ak sa na rodinu bohatú na deti hľadí ako na bremeno, niečo tu nesedí! Plodenie detí má byť zodpovedné, ako to učí aj encyklika *Humanae vitae* blahoslaveného pápeža Pavla VI., avšak rozhodnutie mať viac detí sa nemôže stať automaticky nezodpovednou voľbou. Navyše, rozhodnutie nemať deti je sebeckou voľbou.

Život sa omladzuje a naberá na energii, keď sa znásobuje: obohacuje sa, a nie ochudobňuje! Deti sa učia preberať zodpovednosť za svoju rodinu, dozrievajú vo vzájomnom delení sa o jej obety, rastú v oceňovaní jej darov. Radostná skúsenosť bratstva oživuje úctu a starostlivosť o rodičov, ktorým sme povinní našou vďačnosťou.

Mnohí z vás majú deti a všetci sme deťmi. Urobme teraz jednu vec, na minútku, nebude to dlho. Nech každý z nás myslí v srdci na svoje deti – ak ich má –; nech myslí v tichu. A všetci si pomyslime i na našich rodičov a ďakujme Bohu za dar života. V tichu, tí, ktorí majú deti, nech na ne myslia, a všetci myslime na našich rodičov. Pán nech požehnáva našich rodičov a požehnáva i vaše deti.

Ježiš, večný Syn, ktorý sa v čase stal dieťaťom, nech nám pomôže nájsť cestu, na ktorej nanovo zažiarí táto ľudská skúsenosť, tak jednoduchá a tak veľká, akou je byť deťmi. V množení sa ľudského pokolenia

je tajomstvo, ktoré obohacuje život všetkých, ktoré prichádza od samého Boha. Musíme ho znovu objaviť, postaviť sa zoči-voči predsudkom; a prežívať ho vo viere a v dokonalej radosť. A poviem vám: aké krásne to je, keď prechádzam pomedzi vás a vidím otcov a mamy, ktorí zdvíhajú svoje deti, aby dostali požehnanie. Je to priam božské gesto. Ďakujem, že tak robíte.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. februára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Deťmi sme po celý život

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Po tom, ako sme sa v prehľade venovali rôznym postavám rodinného života – matke, otcovi, súrodencom, starým rodičom – chcel by som zakončiť túto prvú skupinu katechéz o rodine, hovoriac o deťoch. Urobím tak vo dvoch fázach: dnes sa pristavím pri veľkom dare, ktorým sú deti pre ľudstvo. Je to naozaj tak! – Vďaka za váš súhlas potleskom – sú veľkým darom pre ľudstvo, no zároveň sú aj veľkou obeťou vylúčenia, keďže im nedovolia ani len sa narodiť. A na budúci týždeň sa zastavím pri niektorých zraneniach, ktoré sa žiaľ škodlivo podpisujú na deťoch. Prichádzajú mi na myseľ mnohé deti, ktoré som stretol počas mojej poslednej cesty do Ázie: plné života, nadšenia, a z druhej strany vidím, ako vo svete mnohé z nich žijú v nedôstojných podmienkach... Vskutku, podľa zaobchádzania s deťmi možno posudzovať spoločnosť, avšak nie iba z morálneho, ale aj zo sociologického hľadiska, či je tá spoločnosť slobodná, alebo je v otroctve medzinárodných záujmov.

Ako prvú vec nám deti pripomínajú, že všetci sme boli počas prvých rokov života plne závislí od starostlivosti a láskavosti iných. A Boží Syn neušetril seba samého od tohto úseku cesty. Toto tajomstvo každoročne kontemplujeme vo Vianociach. Betlehenské jasle sú obrazom, ktorý

nám komunikuje túto skutočnosť tým najjednoduchším a najpriamejším spôsobom. Je to zaujímavé: Boh nemá problém dať sa pochopiť deťom a deti nemajú ťažkosti pochopiť Boha. Nie náhodou sú v evanjeliu niektoré veľmi pekné a silné Ježišove slová o „maličkých“. Tento výraz „maličkí“ označuje všetkých, ktorí závisia od pomoci iných, a zvlášť deti. Ježiš napríklad hovorí: „Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým.“ (Mt 11, 25) A ešte: „Dajte si pozor, aby ste neopovrhli ani jedným z týchto maličkých. Lebo vám hovorím, že ich anjeli v nebi ustavične hľadajú na tvár môjho Otca, ktorý je na nebesiach.“ (Mt 18, 10). Deti sú teda samé osebe bohatstvom pre ľudstvo a aj pre Cirkev, pretože nám neustále pripomínajú podmienku, ktorá je nevyhnutná pre vstup do Božieho kráľovstva: a to, aby sme sa nepovažovali za sebestačných, ale za takých, ktorí potrebujú pomoc, lásku a odpustenie. A všetci potrebujeme pomoc, lásku a odpustenie, všetci!

Deti nám pripomínajú ďalšiu krásnu skutočnosť; pripomínajú, že deťmi zostávame stále, i keď sa človek stane dospelým, starým, aj keď sa stane rodičom, či má zodpovedné miesto, v pozadí toho všetkého mu zostáva identita syna či dcéry. Všetci sme deťmi. A toto nás neustále vedie k vedomiu toho, že sme si život nedali sami od seba, ale sme ho dostali. Veľký dar života je prvým darom, ktorý sme dostali: život. Niekedy hrozí, že budeme žiť tak, akoby sme na to zabudli, akoby sme boli pánmi našej existencie, a práve naopak, sme úplne závislí. V skutočnosti je veľkým dôvodom pre radosť uvedomovať si, že v každom období života, v každej situácii, v každom spoločenskom postavení sme a zostávame deťmi. Toto je prvé poslanstvo, ktoré nám deti prinášajú svojou prítomnosťou. Samotnou prítomnosťou nám pripomínajú, že všetci a každý jeden z nás je dieťaťom.

Avšak sú tu aj mnohé dary, mnohoraké bohatstvá, ktoré deti prinášajú ľudstvu. Spomeniem iba niektoré. Prinášajú svoj spôsob hľadania

na realitu s dôverujúcim a čistým pohľadom. Dieťa má v sebe spontánnu dôveru k otcovi a mame; spontánne dôveruje Bohu, Ježišovi, Panne Márii. Zároveň je jeho vnútorný pohľad čistý, ešte nenasiaknutý zlobou, dvojznačnosťou, nánosmi života, ktoré zatvrdzujú srdce. Vieme, že aj deti sú poznačené prvotným hriechom, že majú svoje sebecké, no zachovávajú si svoju čistotu a vnútornú jednoduchosť. Deti však nie sú diplomatické: povedia to, čo cítia, povedia, čo vidia, a to priamo. A veľakrát narobia rodičom nepríjemnosti, keď pred ostatnými ľuďmi povedia: „Tento sa mi nepáči, je škaredý.“ Ale deti povedia to, čo vidia, nie sú dvojtvárne. Ešte sa nepriučili tej vede dvojtvárnosti, ktorú sme si my dospelí osvojili.

Deti okrem toho – vo svojej vnútornej jednoduchosti – majú v sebe schopnosť prijímať nehu a obdarúvať ňou. Nežnosť znamená mať srdce „z mäsa“ a nie „z kameňa“, ako hovorí Písmo (porov. Ez 36, 26). Nežnosť je aj poéziou: znamená precítiť veci a udalosti, nezaobchádzať s nimi ako s obyčajnými predmetmi len na použitie, nakoľko poslúžia...

Deti majú schopnosť smiať sa a plakať. Niektoré, keď ich beriem do náručia, sa smejú; iné, keď ma vidia v bielom, myslia si, že som lekár a idem im pichnúť injekciu, a plačú..., ale spontánne! Deti sú také. Smiať sa a plakať, dve veci, ktoré sú v nás veľkých často zablokované, nie sme toho viac schopní... Koľkokrát sa náš úsmev stáva plagátovým, je tak? Ako čosi bez života, úsmev bez iskry, a aj umelý úsmev, úsmev klauna. Deti sa smejú spontánne a plačú spontánne. Vždy to závisí od srdca, a naše srdce za často zablokuje a stráca túto schopnosť smiať sa a plakať. Deti nás teda môžu nanovo učiť smiať sa a plakať. My sa však seba samých máme spytovať: Smejem sa spontánne, sviežo, s láskou, alebo je môj úsmev umelý? Plačem ešte, alebo som už prišiel o schopnosť plakať? Sú to dve veľmi ľudské otázky, ktorým nás deti učia. Zo všetkých týchto dôvodov Ježiš pozýva svojich učeníkov, aby „sa stali ako deti“, pretože „takým patrí Božie kráľovstvo“. (Porov. Mt 18, 3; Mk 10, 14)

Drahí bratia a sestry, deti vnášajú život, radosť, nádej, aj problémy. Ale život je taký. Istotne prinášajú aj starosti a niekedy mnoho problémov, ale radšej spoločnosť s týmito starosťami a týmito problémami, ako spoločnosť smutná a šedá, pretože sa ocitla bez detí! A keď vidíme, že úroveň pôrodnosti v spoločnosti sotva dosiahne jedno percento, môžeme povedať, že taká spoločnosť je smutná a šedivá, pretože zostala bez detí.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 18. marca 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Súrodencstvo

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Na našej ceste katechézy o rodine, po tom, ako sme uvažovali nad úlohu matky, otca a detí, sa dnes budeme venovať súrodencom. *Brat* a *sestra* sú slová v kresťanstve veľmi obľúbené. A vďaka rodinnej skúsenosti týmto slovám rozumejú všetky kultúry a všetky epochy.

Bratské puto má osobitné miesto v dejinách Božieho ľudu, ktorému sa zjavuje uprostred živej ľudskej skúsenosti. Žalmista ospevuje nádhru súrodeneckého puta: „Aké je dobré a milé, keď bratia žijú pospolu.“ (Ž 133, 1) Je to pravda, bratstvo je nádherné! Ježiš Kristus priviedol k naplneniu aj túto ľudskú skúsenosť byť bratmi a sestrami, keď ju zahrnul do trojičnej lásky a urobil ju tak schopnou presiahnuť príbuzenské zväzky a prekonať každý múr odcudzenia.

Vieme, že keď sa súrodenecký vzťah ničí, keď sa zničí tento vzťah medzi súrodencami, otvorí sa cesta pre bolestné skúsenosti konfliktu, zrady a nenávisti. Biblické rozprávania o Kainovi a Ábelovi je príkladom tohto negatívneho záveru. Po vražde Ábela sa Boh pýta Kaina: „Kde je tvoj brat Ábel?“ (Gn 4, 9a) Je to otázka, ktorú Pán neprestajne opakuje v každom pokolení. A žiaľ, v každom pokolení sa neprestáva opakovať aj dramatická Kainova odpoveď: „Neviem. Či som ja strážca

svojho brata?“ (Gn 4, 9b) Keď sa pretŕha puto medzi súrodencami, deje sa niečo nepekné, čo je škodlivé aj pre ľudstvo.

A aj v rodine, koľkí súrodenci sa pohádali kvôli drobnostiam, alebo kvôli dedičstvu a potom sa viac spolu nerozprávajú, viac sa nepozdravujú... A toto je nepekné. Byť súrodencami je veľká vec, myslite na to, že všetci súrodenci boli počas deviatich mesiacov pod srdcom tej istej mamy, že pochádzajú z maminho tela! Bratstvo sa nesmie ničiť. Zamyslime sa trochu, všetci poznáme rodiny, v ktorých sú súrodenci rozdelení, ktorí sa pohádali, zamyslime sa trochu a prosíme Pána za tieto rodiny – možno i v našej rodine máme niekoľko prípadov –, aby nám Pán pomohol znovu zjednotiť súrodencov a znovu vybudovať rodinu. Súrodenecký vzťah sa nesmie ničiť, a keď sa zničí, deje sa to, čo v prípade Kaina a Ábela, keď sa Pán pýta Kaina, kde je jeho brat: „Ja neviem, mňa môj brat nezaujíma.“ Toto je škaredé. Toto počuť je veľmi, veľmi bolestné. Nuž, v našich modlitbách vždy prosíme za rozdelených súrodencov.

Súrodenecké puto, ktoré sa formuje v rodine medzi deťmi, ak sa to deje v ovzduší výchovy k otvorenosti voči iným, je veľkou školou slobody a pokoja. V rodine, medzi súrodencami sa učíme ľudskému spolunažívaniu, ako sa má nažívať v spoločnosti. Možno si to vždy neuvedomujeme, ale práve rodina vnáša do sveta bratstvo! Vychádzajúc z tejto prvej skúsenosti bratstva, živého vzájomnými citmi a rodinnou výchovou, je bratský štýl vyžarovaný ako príslub na celú spoločnosť a na vzťahy medzi národmi.

Požehnanie, ktoré Boh, v Ježišovi Kristovi, na toto súrodenecké puto vylieva, ho nepredstaviteľným spôsobom rozširuje a dáva mu schopnosť prekonať každú národnú, jazykovú, kultúrnu a dokonca i náboženskú odlišnosť.

Pomyslite si, čím sa toto spojivo stáva medzi ľuďmi, aj vzájomne veľmi odlišnými, keď môžu jeden o druhom povedať: „Tento mi je

celkom ako brat, táto mi je celkom ako sestra!“ A toto je krásne, je to nádherné. Dejiny nám napokon dostatočne ukázali, že aj sloboda a rovnosť sa bez bratstva môžu naplniť individualizmom a konformizmom, ako aj zlíšnosťou.

Bratstvo v rodine žiari osobitým spôsobom vtedy, keď vidíme starostlivosť, trpezlivosť a láskavosť, s akou je zahŕňaný slabší, chorý či postihnutý braček či sestrička. Bratov a sestier, ktorí takto konajú, je veľmi mnoho na celom svete a možno dostatočne neoceňujeme ich veľkodušnosť. A keď je v rodine mnoho súrodencov – dnes som pozdravil rodinu s deviatimi deťmi: tí starší pomáhajú otcovi a mame postarať sa o menších. Toto je pekné, táto pomoc medzi súrodencami.

Mať brata, sestru, súrodenca, ktorý ťa má rád, je silnou skúsenosťou, nezaplatiteľnou a nenahraditeľnou. Rovnako sa to vzťahuje i na kresťanské bratstvo. Tí najmenší, najslabší, najchudobnejší by nás mali obmäkčiť: majú právo dotknúť sa nám duše a chytiť nás za srdce. Áno, sú našimi bratmi a ako takých ich máme milovať a podľa toho sa k nim správať. Keď sa to tak deje, keď sú chudobní akoby našimi domácimi, naše kresťanské bratstvo znovu ožíva. Veď kresťania idú v ústrety chudobným a slabým nie z poslušnosti nejakému ideologickému programu, ale pretože Pánovo slovo a príklad nám hovoria, že sme si všetci bratmi. Toto je princíp Božej lásky a každej spravodlivosti medzi ľuďmi.

Mám pre vás jeden návrh: prv než skončím, mám už iba zopár riadkov, každý z nás si v tichu pomyslime na našich bratov, na naše sestry, myslime na nich v tichu a v tichosti srdca sa za nich modlime. [Chvíľa ticha] Takže touto modlitbou sme ich všetkých, bratov a sestry, v myšlienkach a v srdci priviedli sem na námestie, aby prijali požehnanie. Vďaka.

Dnes viac ako inokedy je potrebné znovu vniesť bratstvo do stredu našej technokratickej a byrokratickej spoločnosti: potom aj sloboda

a rovnosť dostanú to správne ladenie. Preto neochudobnime ľahkomyselne naše rodiny, či už z podvolenia sa alebo zo strachu, o krásu širokej súrodeneckej skúsenosti synov a dcér. A neprestaňme dôverovať v rozsiahlosť horizontu, ktorý je viera schopná vyťažiť z tejto skúsenosti osvietenej Božím požehnaním. Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 18. februára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

5. Otcovia a matky

5

Sila lásky, ktorá dáva zrod

Cesta k svätosti, na ktorú sa vydal otec alebo matka, vedie cez rast ich vzájomnej lásky a lásky, ktorú dávajú svojim deťom. Stať sa otcom a matkou je krásna a veľká výzva. V tomto povolaní sa otec a matka podieľajú s Bohom na sile lásky, ktorá plodí život v tele i v duchu. Je to povolanie na celý život, pretrvá za každých okolností. Láska muža a ženy je vždy plodná, aj keď nemajú deti alebo keď rodičia zostarnú. V skutočnosti môžu manželia vždy dávať zrod Božím deťom.

Milosrdná a súcitná láska

Keď sa v knihe Exodus židovský ľud klaňal zlatému teľatu, dal Pán Mojžišovi poznať, akou láskou miluje on:

„Keď sa potom Pán zniesol v oblaku, Mojžiš sa postavil k nemu a vzýval Pánovo meno. Potom Pán prešiel popred neho a volal: „Pán, Pán je milostivý a láskavý Boh, zhovievavý, veľmi milosrdný a verný. On preukazuje milosrdenstvo tisícom, odpúšťa nepravosť, zločiny a hriech (...)“ (Ex 34, 5 – 7).

Zastavme sa pri týchto dvoch slovách: milostivý a láskavý. V hebrejčine je to *raham* a *hesed*; oboje znamená lásku, milosrdenstvo, ale s dôležitými rozdielmi, ktoré nám môžu pomôcť pochopiť, aká je cesta svätosti cez lásku otca a matky.

Hesed je termín častejšie používaný v Starom zákone na označenie milosrdenstva a lásky. Ide o nehu, ktorú dotvára vernosť, istota, dôvera; je to láska, ktorá upevňuje a sprevádza, ktorá neopúšťa, ale zostáva neochvejná a dáva pocit ochrany. *Raham* pochádza zo slova *reham*, čo v hebrejčine označuje maternicu, miesto, kde sa formuje a vyvíja život dieťaťa: je to láska, ktorá dáva podobu telu, stráži, chráni, vyživuje a prijíma život niekoho iného.

Na Božej láske tak objavujeme dva rozmery: otcovsko-mužský a matersko-ženský. Mužská láska je presiaknutá nežnou, ale silnou a činorodou energiou; ženská láska, na druhej strane, prináša život, utvára a vyživuje, a to počnúc tým najvnútornejším putom. Mama a otec sú pre svoje deti konkrétnym zhmotnením tejto lásky.

„Milostivý a milosrdný je Pán, zhovievavý a dobrotivý nesmierne. Nevyčíta nám ustavične naše chyby, ani sa nehnevá naveky. Nezaobchodí s nami podľa našich hriechov, ani nám neodpláca podľa našich nepravostí. Lebo ako vysoko je nebo od zeme, také veľké je jeho zľutovanie voči tým, čo sa ho boja. Ako je vzdialený východ od západu, tak vzdaluje od nás našu nepravosť. Ako sa otec zmilúva nad deťmi, tak sa Pán zmilúva [*raham*] nad tými, čo sa ho boja. Veď on dobre vie, z čoho sme stvorení; pamätá, že sme iba prach.“ (Ž 103, 8 – 14).

Láska otca a matky, ktorí túžia prijať svoje povolanie k svätosti, vedie k skutkom, ktoré môže urobiť iba Boh: tvoriť a odpúšťať.

V Starom zákone sú v skutočnosti dva úkony vyhradené výlučne Bohu: je to akt „stvorenia“ [*br '*] a „odpustenia“ [*slh*].

Zakaždým, keď otec a matka prijímajú život a chránia ho, vždy, keď si navzájom odpustia a opäť sa vydajú na spoločnú cestu, prinášajú nebo na zem. V tej chvíli v nich pôsobí Duch Svätý.

„Na prvom mieste je však potrebné, aby bol otec v rodine prítomný. Nech je nablízku svojej manželke, aby sa s ňou delil o všetko, o radosti

i bolesti, o námahy a nádeje. A nech je nablízku deťom v ich raste: keď sa hrajú a keď si plnia povinnosti, keď sú roztapašné i keď sú úzkostlivé, keď sa vedia podeliť i keď sú mlčanlivé, keď sú odvážne i keď majú strach, keď urobia chybný krok i keď opäť nájdú cestu. Otec nech je vždy prítomný. Slovo prítomný neznačí to isté ako kontrolór! Pretože otcovia, ktorí sú prílišnými kontrolórmi potláčajú svoje deti, neumožňujú im rásť! (...) Dobrý otec vie čakať a vie odpúšťať z hĺbky srdca. Isteže, vie aj rázne naprávať: nie je slabým, ústupčivým, sentimentálnym otcom. Otec, ktorý vie napomínať bez toho, aby ponížoval, je zároveň tým, ktorý vie chrániť bez toho, aby sa šetril.“⁹

„Byť matkou neznamena iba priviesť na svet dieťa, ale je to aj životná voľba. Čo si zvolí matka, aká je životná voľba matky? Životnou voľbou matky je rozhodnutie dať život. A toto je veľkolepé a nádherné. Spoločnosť bez matiek by bola spoločnosťou neľudskou, pretože matky vedia vždy, aj v najťažších chvíľach, preukázať nehu, oddanosť, mravnú silu. Matky taktiež často odovzdávajú najhlbší význam praktizovania náboženstva: v prvých modlitbách, v prvých gestách nábožnosti, ktorým sa dieťa učí, je vpísaná hodnota viery v živote človeka. Je to poslanstvo, ktoré veriace matky vedia odovzdať bez mnohých vysvetľovaní: tie prídu na rad neskôr, no zárodok viery sa nachádza práve v týchto prvých najcennejších momentoch. Bez matiek nielen že by neboli noví veriaci, ale viera by stratila veľkú časť zo svojej jednoduchej a hlbkej vrúcnosti.“¹⁰

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

⁹ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 4. februára 2015.

¹⁰ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 7. januára 2015.

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine a v rámci spoločenstva

- Prečítajme si ešte raz slová pápeža Františka a zamyslime sa nad tým, ako prežívame svoje otcovstvo a materstvo.
- Láska manželov je plodná, aj keď dávajú zrod Božím deťom, keď sú duchovnými otcami a matkami svojich detí a každého človeka, s ktorým sa stretnú, dávajúc im nežnú, prívetivú, neochvejnú a uisťujúcu lásku Boha Otca. Aké duchovné deti nám Boh zveruje v tejto chvíli nášho života?

Témy na prehĺbenie

Otcovstvo

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes by som sa chcel venovať druhej časti zamyslenia nad postavou otca v rodine. Minule som rozprával o nebezpečenstve „nepřítomných“ otcov, dnes sa chcem zamerať predovšetkým na jej pozitívny aspekt. Aj svätý Jozef mal pokušenie zanechať Máriu, keď zistil, že bola v pozeňanom stave, avšak zasiahol Pánov anjel, ktorý mu zjavil Boží plán a jeho poslanie byť domnelým otcom. A Jozef, muž spravodlivý, „prijal svoju manželku“ (Mt 1, 24) a stal sa otcom nazaretskej rodiny.

Každá rodina dnes potrebuje otca. Dnes sa pristavíme pri hodnote jeho úlohy, a chcel by som pritom vychádzať z niekoľkých vyjadrení, ktoré sa nachádzajú v Knihe prísloví, zo slov, ktorými sa otec obracia na syna, a hovorí takto: „Syn môj, ak bude tvoje srdce múdre, aj moje srdce sa bude radovať. Moje vnútro bude plesať, keď budú tvoje pery hovoriť správne slová.“ (porov. Prís 23, 15 – 16) Nedá sa lepšie vyjadriť hrdosť a dojatie otca, ktorý sa presvedčí, že odovzdal synovi to, čo je

v živote naozaj dôležité, a teda múdre srdce. Tento otec nehovorí: „Som na teba hrdý, pretože si ako ja, pretože opakuješ veci, ktoré hovorím a konám ja.“ Nie, nehovorí mu nič také. Naopak, vraví mu niečo omnoho dôležitejšie, čo by sme mohli interpretovať takto:

„Budem šťastný zakaždým, keď uvidím, že konáš múdro a budem dojatý vždy, keď začujem, že hovoríš čestne. Toto som ti chcel zanechať, aby sa ti to stalo vlastným: schopnosť cítiť a konať, hovoriť a usudzovať s múdrosťou a poctivosťou. A aby si sa mohol stať takým, naučil som ťa veci, ktoré si nepoznal, napravil som chyby, ktoré si nevidel. Postaral som sa, aby si pociťoval hlboký a zároveň diskretný cit, ktorý si možno naplno nerozpoznal, keď si bol mladý a neistý. Vydal som pred tebou svedectvo prísnosti a pevnosti, ktorému si možno nerozumel, keďže si túžil iba po priazni a ochrane. Sám som musel ako prvý prejsť skúškou múdrosti srdca, bdiť nad návalmi citu i roztrpčenosti, aby som zniesol ťarchu nevyhnutných nedorozumení a našiel správne slová, aby som bol pochopiteľný. A teraz, pokračuje otec, keď vidím, že sa snažíš byť taký voči svojim deťom i voči druhým, som dojatý. Som šťastný, že som tvoj otec.“

Takto hovorí múdry a zrelý otec. Otec dobre vie, koľko stojí odovzdávanie tohto dedičstva: koľko blízkosti, koľko vlúčnosti a koľko pevnosti. Avšak akú útechu a odmenu dostane, keď jeho synovia budú na česť tomuto dedičstvu! Táto radosť je zadosťučinením za každú námahu, prekonáva každé nedorozumenie a uzdravuje každé zranenie.

Na prvom mieste je však potrebné, aby bol otec v rodine prítomný. Nech je nablízku svojej manželke, aby sa s ňou delil o všetko, o radosti i bolesti, o námahy a nádeje. A nech je nablízku deťom v ich raste: keď sa hrajú a keď si plnia povinnosti, keď sú roztopašné i keď sú úzkostlivé, keď sa vedia podeliť i keď sú mlčanlivé, keď sú odvážne i keď majú strach, keď urobia chybný krok i keď opäť nájdu cestu. Otec nech je vždy prítomný. Slovo prítomný neznačí to isté ako kontrolór! Pretože otcovia, ktorí sú prílišnými kontrolórmi potláčajú svoje deti, neumožňujú im rásť!

Evanjelium nám hovorí o príkladnosti Otca, ktorý je na nebesiach – jediný, ako hovorí Ježiš, ktorý môže byť vskutku nazývaný „dobrým Otcom“ (porov. Mk 10, 18). Všetkým je známe to mimoriadne podobstvo nazývané „O márnotrattnom synovi“, či lepšie „O milosrdnom otcovi“, ktoré sa nachádza v pätnástej kapitole Lukášovho evanjelia (porov. 15, 11 – 32). Koľko dôstojnosti a nežnosti je v očakávaní otca, ktorý stojí pri dverách domu čakajúc, že sa syn vráti! Otcovia musia byť trpezliví. Mnohokrát sa nedá robiť nič iné, iba čakať; modliť sa a čakať trpezlivo, vlúdne, veľkoryso a milosrdne.

Dobrý otec vie čakať a vie odpúšťať z hĺbky srdca. Isteže, vie aj rúzne naprúvať: nie je slabým, ústupčivým, sentimentálnym otcom. Otec, ktorý vie napomínať bez toho, aby ponížoval, je zároveň tým, ktorý vie chrániť bez toho, aby sa šetril. Raz som na jednej svadobnej slávnosti počul, ako istý otec povedal: „Niekedy musím trochu deti vybiť... ale nikdy nie po tvári, aby som ich neponížil.“ Aké pekné! Pozná význam dôstojnosti. Keď musí vytrestať, urobí to spravodlivo a ide sa ďalej.

Ak je teda niekto, kto dokáže až do hĺbky vysvetliť modlitbu „Otče náš“, ktorú nás naučil Ježiš, tak je to človek, ktorý prežíva otcovstvo v prvej osobe. Bez milosti, ktorá pochádza od Otca, ktorý je na nebesiach, otcovia strácajú odvahu a utekajú z boja. No deti potrebujú nájst otca, ktorý ich čaká, keď sa vrátia po svojich pádoch. Urobia všetko, aby to nepriznali, neukázali navonok, avšak potrebujú ho. Ak ho nenájdu, otvorí sa im rany, ktoré je ťažké zaceliť.

Cirkev, naša matka, sa usiluje všetkými silami podporovať pozitívnu a veľkorysú prítomnosť otcov v rodinách, pretože oni sú pre nové generácie strážcami a nezastupiteľnými sprostredkovateľmi viery v dobro, viery v spravodlivosť a Božiu ochranu, tak ako sv. Jozef.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 4. februára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes pokračujeme v katechézach o Cirkvi a zamyslíme sa nad Cirkvou ako matkou. Cirkev je matka. Naša Svätá Matka Cirkev.

Počas týchto dní liturgia Cirkvi postavila pred náš zrak ikonu Panny Márie, Božej Matky. Na prvý deň roka pripadá slávnosť Božej Matky, za ktorou nasleduje Zjavenie Pána, s pripomienkou na návštevu Mudrcov. Evanjelista Matúš píše to, čo sme počuli: „Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na zem a klaňali sa mu.“ (Mt 2, 11) A Matka po tom, ako ho priviedla na svet, predstavuje Syna svetu. Ona nám dáva Ježiša, ona nám ukazuje Ježiša, ona nám umožňuje vidieť Ježiša.

Pokračujeme v katechézach o rodine – a v rodine je matka. Každá ľudská osoba vďačí za život matke, a takmer vždy jej veľmi vďačí aj za ďalšiu jej vlastnú existenciu, ľudskú a duchovnú formáciu. Matka však, hoci býva veľmi vyvýšená zo symbolického hľadiska – koľko básní, koľko nádherných vecí sa poeticky hovorí o matke – býva málo počúvaná a v každodennom živote sa jej dostáva málo pomoci, málo sa berie do úvahy jej centrálna úloha v spoločnosti. Práve naopak, pripravenosť matiek obetovať sa kvôli deťom je často využívaná za účelom akéhosi „šetrenia“ na spoločenských výdavkoch.

Stáva sa, že aj v kresťanskom spoločenstve sa nie vždy správne prihliada na matku, ktorá býva málo braná do úvahy. A predsa, v strede života Cirkvi stojí Ježišova Matka. Snáď by sa matkám, ochotným obetovať sa za vlastné deti a nezriedka i za deti tých druhých, malo dostať viac pozornosti. Bolo by potrebné viac pochopiť ich každodenný zápas o to, aby boli účinné v práci a pozorné a prívetivé v rodine; bolo by potrebné lepšie porozumieť, po čom túžia, aby tak mohli preukázať tie najlepšie a najautentickejšie plody svojej emancipácie.

Matka s deťmi má vždy starosti, vždy nejakú prácu. Spomínam si ako sme doma boli piati, a kým jeden vystrojil jednu vec, ďalší už myslel na druhú a chudera mama chodila z jednej strany na druhú, ale bola šťastná. Dala nám veľa.

Matky sú najsilnejším protiliekom na šírenie sa sebeckého individualizmu. Slovo *individuum* vyjadruje, že niečo sa „nedá deliť“. Matky sa však „delia“, počnúc chvíľou, odkedy ponúkajú príchod dieťaťa, aby ho priviedli na svet a umožnili mu rásť. Sú to ony, matky, ktoré najviac nenávidia vojnu, ktorá zabíja ich deti. Koľkokrát som myslel na tie matky, ktoré dostali list so slovami: „Oznamujem vám, že váš syn padol pri obrane vlasti...“ Úbohé ženy, ako len trpí matka! Ony sú svedkami nádhery života.

Arcibiskup Oskar Arnulfo Romero hovorieval, že mamy prežívajú „mučenie materstva“. V homílii na pohrebe jedného kňaza, ktorý bol zavraždený smrtiacim komandom, povedal, odvolávajúc sa na Druhý vatikánsky koncil: „Všetci máme byť pripravení zomrieť pre svoju vieru, aj keby nám Pán túto poctu neudelil... Dať život neznamená iba podstúpiť smrť; dávať život, mať ducha mučenia, to znamená dávanie v povinnostiach, v mlčaní, v modlitbe, v poctivom plnení povinností; v tom tichu každodenného života; dávať život po troške? Áno, tak ako ho dáva matka, keď bez strachu s jednoduchosťou mučenia materstva počne vo svojom lone dieťa, porodí ho, kŕmi, umožňuje mu rásť a láskavo sa oň stará. Toto znamená dávať život. A toto sú matky! Toto je mučenie.“ Koniec citátu. Áno, byť matkou neznamená iba priviesť na svet dieťa, ale je to aj životná voľba – čo si zvolí matka, aká je životná voľba matky? Životnou voľbou matky je rozhodnutie dať život. A toto je veľkolepé a nádherné.

Spoločnosť bez matiek by bola spoločnosťou neľudskou, pretože matky vedia vždy, aj v najťažších chvíľach, preukázať nehu, oddanosť, mravnú silu. Matky taktiež často odovzdávajú najhlbší význam

praktizovania náboženstva: v prvých modlitbách, v prvých gestách nábožnosti, ktorým sa dieťa učí, je vpísaná hodnota viery v živote človeka. Je to posolstvo, ktoré veriace matky vedia odovzdať bez mnohých vysvetľovaní: tie prídu na rad neskôr, no zárodok viery sa nachádza práve v týchto prvých najcennejších momentoch. Bez matiek nielen že by neboli noví veriaci, ale viera by stratila veľkú časť zo svojej jednoduchej a hlbkej vrúcnosti. A Cirkev je matka, s týmto všetkým, je naša matka! Nie sme siroty, máme matku! Pannu Máriu, matku Cirkev a našu vlastnú mamu. Nie sme siroty, sme deti Cirkvi, deti Panny Márie a sme deti našich matiek.

Najdrahšie mamy, vďaka, vďaka vám za to, čím ste v rodine a za to, čo dávate Cirkvi a svetu. A tebe, milovaná Cirkev, vďaka, vďaka za to, že si matka. Tebe, Mária, Božia Matka, vďaka, že nám umožňuješ vidieť Ježiša. A všetky tu prítomné mamy pozdravme našim potleskom!

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 7. januára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

6. Starí rodičia a seniori

6

Súčasťou našich rodín sú aj starí rodičia a starší ľudia

Dnes prevládajúca kultúra „skartovania“ má tendenciu považovať starších ľudí za málo dôležitých a dokonca bezvýznamných pre spoločnosť. Staroba je naopak ďalším obdobím, keď človek môže odpovedať na Božie volanie. Je to určite nová odpoveď, ktorá sa líši od tých predchádzajúcich a v niektorých ohľadoch je aj zrelšia.

Povolanie k láske je volaním, ktorým sa Boh na nás obracia v každej etape nášho života. To znamená, že aj starí rodičia a všetci starí ľudia sú povolaní prežívať milosť svojho vzťahu s Pánom prostredníctvom vzťahov s deťmi, vnúčatami a mladými.

Staršie osoby môžu na toto volanie odpovedať dvoma spôsobmi: na jednej strane môžu ponúknuť iným vlastné skúsenosti, svoju trpezlivosť a múdrosť; na druhej strane, vo svojom stave krehkosti, slabosti a núdze, môžu sami prijímať pozornosť a pomoc od iných. Starší tak ponúkajú sebe a tým, ktorí s nimi prichádzajú do kontaktu, ďalšiu príležitosť na ľudský, autentický a zrelý rast.

Starnúť je ťažké

Nemožno zakrývať, aké ťažké je zostarnúť. Pre niektorých je to zážitok plný trpkosti a smútku, najmä keď je spojený s chorobami, ktoré sťažujú vykonávanie bežných činností. Niekedy je čas staroby poznačený

aj smútkom vyvolaným stratou manželského partnera, s ktorým človek prežil veľkú časť života.

V istom zmysle možno aj obdobie staroby, charakterizované skromnými a jednoduchými každodennými udalosťami prežívanými v skrytosti, v tichu a bez zdanlivého dosahu na dejiny sveta, prirovnať k životu Svätej nazaretskej rodiny.

Keďže sú starí ľudia viac odkázaní na pomoc iných a prichádzajú o svoju sebestačnosť, narastá u nich túžba po modlitbe a dialógu s Bohom. Je to nepochybne privilegovaný a vhodný čas milosti a posväcovania sa.

„Starý človek, to sme my“

„Cirkev sa nemôže a nechce pripodobňovať mentalite necitlivosti, a ešte menej ľahostajnosti a opovrhovania vo vzťahu k starobe. Musíme opäť prebudiť kolektívny zmysel vďačnosti, uznania, pohostinnosti, ktoré umožnia seniorovi, aby sa cítil ako živá súčasť svojho spoločenstva. Seniori sú muži a ženy, otcovia a matky, ktorí boli pred nami na tej istej našej ceste, v tom istom našom dome, v našom každodennom zápase o dôstojný život. Sú mužmi a ženami, od ktorých sme mnoho dostali. Starý človek nie je cudzinec. Starý človek, to sme my: skôr či neskôr, ale nevyhnutne, i keď sa tým nezaobráame. A ak sa my nenaučíme dobre zaobchádzať so seniormi, tak isto sa bude zaobchádzať s nami.“¹¹

„Pán nás nikdy nevyraďuje. Volá nás, aby sme ho nasledovali v každom veku, a aj staroba v sebe nesie milosť a poslanie, pravé Pánovo povolanie. Staroba je povolaním. Nie je to ešte moment ,stiahnuť veslá do člna. Toto obdobie života sa odlišuje od predošlých, o tom niet pochýb; mali by sme ho aj my sami tak trochu objaviť, pretože naše

spoločnosti nie sú duchovne ani morálne pripravené na to, aby dali tomuto momentu života jeho plný význam. Predtým skutočne nebolo bežné mať k dispozícii toľko času; dnes je to oveľa viac. A aj kresťanská spiritualita bola tak trochu zaskočená, treba teda načrtnúť spiritualitu seniorov. Avšak vďaka Bohu nechýbajú svedectvá svätých mužov a žien, seniorov!“¹²

„Keď uplynuli podľa Mojžišovho zákona dni ich očisťovania, priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako je napísané v Pánovom zákone (...). V Jeruzaleme žil vtedy muž menom Simeon, človek spravodlivý a nábožný, ktorý očakával potechu Izraela, a Duch Svätý bol na ňom. Jemu Duch Svätý vyjavil, že neumrie, kým neuvidí Pánovho Mesiáša. Z vnuknutia Ducha prišiel do chrámu. A keď rodičia prinášali dieťa Ježiša, aby splnili, čo o ňom predpisoval zákon, vzal ho aj on do svojho náručia a velebil Boha slovami:

„Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, lebo moje oči uvideli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred všetkými národmi, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu.“

Jeho otec a matka divili sa tomu, čo sa o ňom hovorilo. Simeon ich požehnal a Márii, jeho matke, povedal: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať, a tvoju vlastnú dušu prenikne meč.“

Žila vtedy aj prorokyňa Anna, Fanuelova dcéra, z Aserovho kmeňa. Bola už vo vysokom veku. Od svojho panenstva žila so svojim mužom sedem rokov, potom ako vdova do osemdesiateho štvrtého roku. Z chrámu neodchádzala, vo dne v noci slúžila Bohu pôstom a modlitbami. Práve v tú chvíľu prišla aj ona, velebila Boha a hovorila o ňom všetkým, čo očakávali vykúpenie Jeruzalema.“ (Lk 2, 22 – 38)

¹¹ Pápež František, Generálna audiencia, 4. marca 2015.

¹² Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. marca 2015.

Básnici modlitby

„Evanjelium nám ide v ústrety s veľmi pekným obrazom, dojímavým a povzbudivým. Je to obraz Simeona a Anny (...) Deň čo deň očakávali Boží príchod, a to dlhé roky. Chceli ho práve v ten deň uzrieť, postrehnúť jeho znamenia, vytušiť jeho príchod. Možno sa už aj trochu zmierili s tým, že zomrú skôr, ako sa to stane. Tým dlhým čakaním však i naďalej naplňali celý svoj život, nemali dôležitejšie povinnosti ako toto: čakať na Pána a modliť sa. Keď teda Mária s Jozefom prišli do chrámu, aby naplnili predpisy Zákona, Simeon a Anna sa s nadšením pohli, oduševnení Duchom Svätým (porov. Lk 2, 27). Bremeň veku a čakania sa v tej chvíli stratilo. Spoznali dieťa a objavili novú silu pre novú úlohu: vzdávať vďaku a vydávať svedectvo o tomto Božom znamení. Simeon bez prípravy predniesol nádherný oslavný hymnus (porov. Lk 2, 29 – 32) – v tej chvíli bol z neho básnik – a Anna sa stala prvou Ježišovou ohlasovateľkou: „hovorila o dieťati všetkým, ktorí očakávali vykúpenie Jeruzalema“ (Lk 2, 38).

Drahí starí rodičia, drahí seniori, kráčajme v línii týchto výnimočných starcov! Staňme sa aj my tak trochu básnikmi v modlitbe: s chuťou hľadáme vlastné slová, znovu si osvojme tie, ktoré nás učí Božie slovo. Modlitba starých rodičov a seniorov je veľký dar pre Cirkev! Modlitba starých rodičov a seniorov je darom pre Cirkev, je bohatstvom! Je mocnou injekciou múdrosti aj pre celé ľudské spoločenstvo, najmä pre to, ktoré je príliš zamestnané, priveľmi zaneprázdnené a príliš roztržité. Niektorí predsa musia aj im vyspievať Božie znamenia, ohlasovať Božie znamenia a modliť sa za nich! (...) Jeden veľký veriaci minulého storočia z pravoslávnej tradície, Olivier Clément, hovorieval: „Civilizácia, v ktorej niet modlitby, je civilizáciou, kde staroba už nemá zmysel. A to je desivé, my potrebujeme predovšetkým seniorov, ktorí sa modlia, pretože staroba nám je daná pre toto.“ Potrebujeme seniorov, ktorí sa modlia, pretože staroba je nám daná práve na to. Modlitba seniorov je nádherná skutočnosť.“¹³

¹³ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. marca 2015.

Modlitba na Svetový deň starých rodičov a seniorov

Ďakujem ti, Pane, za to,
že ma potešuješ svojou prítomnosťou:
aj v čase osamelosti
si mojou nádejou, mojou dôverou;
už od mladosti si mojou skalou a mojou silou.

Ďakujem ti, že si mi daroval rodinu
a že si ma požehnal dlhým životom.
Ďakujem ti za chvíle radosti i ťažkostí;
za sny, ktoré sa mi v živote splnili,
i za tie, ktoré sú ešte predom mnou.
Ďakujem ti za to, že ma aj v tomto čase voláš k tomu,
aby som prinášal úrodu.

Pane, posilni moju vieru,
urob ma nástrojom svojho pokoja,
nauč ma prijímať tých,
ktorí trpia väčšmi než ja,
aby som neprestával snívať a rozprávať
o tvojich obdivuhodných činoch novým generáciám.

Chráň a veď pápeža Františka i Cirkev,
aby sa svetlo evanjelia dostalo až do končín zeme. Pane, zošli svojho
Ducha a obnov tvárnosť zeme, aby sa utíšila búrka pandémie,
aby chudobní našli útechu a skončili sa vojny.

Podopieraj ma v mojej slabosti,
a daj, aby som naplno prežíval každú chvíľu, ktorú mi dávaš,
v istote, že si so mnou každý deň, až do konca vekov.

Amen.

*Imprimatur pre slovenské znenie udelil Mons. Stanislav Zvolenský, predseda KBS,
Prot. č.: 229/2021, dňa 13. júla 2021*

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

Námet na zamyslenie v rodine

- Prečítajme si spolu a zamyslime sa nad posolstvom pápeža Františka starým rodičom a seniorom
- Zamyslime sa v rodine nad tým, ktorým starším ľuďom by sme mohli odovzdať posolstvo pápeža Františka.

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- Pozvime aj starých rodičov a seniorov a zapojme ich do tohto prípravného stretnutia Svetového stretnutia rodín.
- Čo ako spoločenstvo robíme pre to, aby sme zapojili starých rodičov a starších ľudí? Čo by sme ešte mohli urobiť?
- Spolu s mladými osobne odovzdajme posolstvo pápeža Františka starším z nášho spoločenstva.

Témy na prehĺbenie

Starí rodičia a seniori musia mať v spoločnosti miesto

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnešná katechéza a tá na budúcu stredú sú venované seniorom, čo sú v rodinnom kruhu starí rodičia či iní starší príbuzní. Dnes sa zamyslíme nad aktuálnymi problematickými pomermi starých ľudí a nabudúce, teda v ďalšiu stredú, viac v pozitívnom zmysle nad povolaním, ktoré toto obdobie života so sebou prináša.

Vďaka pokrokom medicíny sa život predlžil, avšak spoločnosť sa širšie neotvorila pre život! Počet seniorov sa znásobil, ale naše spoločnosti sa dostatočne nezorganizovali, aby im pripravili miesto s náležitou úctou a konkrétnym prihliadnutím na ich krehkosť a dôstojnosť. Kým sme mladí, máme sklon prehliadať starobu, akoby bola nejakou chorobou, od ktorej si treba držať odstup. Keď neskôr zostarneme, a zvlášť ak sme chudobní, ak sme chorí, ak sme osamelí, zakúšame nedostatky spoločnosti orientovanej na výkonnosť, ktorá v dôsledku toho ignoruje starých ľudí. A seniori sú bohatstvom, nemožno ich ignorovať.

Benedikt XVI. pri návšteve jedného domova dôchodcov použil jasné a prorocké slová, keď povedal: „Kvalita každej spoločnosti, povedal by som každej civilizácie, sa posudzuje aj podľa toho, ako sa správa k seniorom a podľa miesta, aké im vyhradzuje v spoločenskom živote.“ (12. novembra 2012) Je to pravda, pozornosť voči starým ľuďom v danej spoločnosti je jej rozlišovacím znakom. Je tá spoločnosť pozorná voči starému človeku? Je v nej preňho miesto? Táto spoločnosť bude napredovať, pretože si vie ctiť múdrosť a životné skúsenosti starých ľudí. Spoločnosť, v ktorej pre seniorov nie je miesto, z ktorej sú vyradení, pretože vytvárajú problémy, táto spoločnosť nesie v sebe smrtiaci vírus.

Na Západe výskumníci hovoria o aktuálnom storočí ako o storočí starnutia: počet detí klesá, počet seniorov sa zvyšuje. Táto nerovnováha sa nás dotýka, ba je veľkou výzvou pre dnešnú spoločnosť. A predsa, istá kultúra zisku núti k tomu, aby sa na seniorov hľadelo ako na ťarchu, ako na príťaž. Nielen že sú neproduktívni, ale sú bremenom, myslia si o nich. Skrátka, aký je výsledok takéhoto zmýšľania? Treba ich vyradiť. Je strašné vidieť vyradených starých ľudí, je to ohavná vec, je to hriech! Netrúfame si povedať to otvorene, ale robí sa to! V tomto navyknutí si na kultúru skartovania je niečo podlé. My sme však na vyradenie ľudí zvyknutí. Chceme sa zbaviť nášho nadmerného strachu zo slabosti

a zraniteľnosti; no ak takto konáme, rozmnožujeme v senioroch úzkosť z toho, že budú len trpení a opustení.

Už počas môjho pôsobenia v Buenos Aires som sa osobne dotkol tejto reality aj s jej problémami: „Starí ľudia sú opustení, a to nie iba z materiálnej núdze. Sú opustení z egoistickej neschopnosti akceptovať ich limity, ktoré odrážajú naše limity, z dôvodu nespočetných ťažkostí, ktoré dnes musia prekonávať, aby mohli prežiť v civilizácii, ktorá im neumožňuje podieľať sa na nej, hlásiť sa k nej, ani byť pre ňu smerodajnými, v zmysle konzumného modelu, podľa ktorého iba mladí môžu byť užitoční a môžu si užívať“. Títo seniori by naopak mali byť pre celú spoločnosť zásobárňou múdrosti nášho ľudu. Starí ľudia sú zásobárňou múdrosti nášho ľudu! Ako ľahko sa uspí svedomie, keď chýba láska!“ (*Solo l'amore ci può salvare*, Città del Vaticano 2013, s. 83)

Takto sa to stáva. Spomínam si, keď som navštevoval domovy dôchodcov, s každým som sa porozprával a mnohokrát som si vypočul toto: „Ako sa máte? A vaše deti?“ „Dobre.“ „A koľko ich máte?“ „Veľa.“ „A chodia vás navštevovať?“ „Áno, áno, vždy prichádzajú.“ „A kedy boli naposledy?“ A táto staršia pani, osobitne si na ňu spomínam, povedala: „No, na Vianoce.“ A bol august! Osem mesiacov bez toho, aby ju deti navštívili, osem mesiacov opustená! Toto sa volá smrteľný hriech, rozumieme tomu?

Raz, keď som bol dieťa, nám stará mama rozprávala príbeh o jednom dedkovi, ktorý sa počas jedenia ušpinil, pretože si nedokázal dobre vložiť do úst lyžicu s polievkou. A jeho syn, ktorý bol otcom rodiny, rozhodol, že ho presunie od spoločného stola, a urobil preňho malý stôl v kuchyni, kde nebol na očiach, aby tam jedával sám. A takto aby neurobil hanbu, keď prichádzajú priatelia na obed či večeru. O niekoľko dní po príchode z práce našiel svojho najmladšieho syna, ako sa hrá s kusom dreva, kladivom a klincami a niečo majstruje, nuž sa ho opýtal:

«Čo to robíš?» «Robím stôl, oci.» «Stôl, a načo?» «Aby bol nachystaný pre teba, aby si mal kde jedávať, keď budeš starý.» Deti majú viac svedomia ako my!

V cirkevnej tradícii máme bohatý zdroj múdrosti, ktorá vždy podporovala kultúru blízkosti k seniorom, ochotu k prívetivému a solidárnemu sprevádzaniu v tejto finálnej časti života. Táto tradícia je zakorenená vo Svätom písme, ako to potvrdzujú napríklad tieto slová Knihy Sirachovho syna: „Nepohrdaj tým, čo rozprávajú múdri starci, ale máš sa zapodievať ich múdrymi výrokmi, lebo od nich sa naučíš rozlišovaniu aj ako sa zachovať v núdzi.“ (Porov. Sir 8, 9 – 10)

Cirkev sa nemôže a nechce pripodobňovať mentalite necitlivosti, a ešte menej ľahostajnosti a opovrhovania vo vzťahu k starobe. Musíme opäť prebudiť kolektívny zmysel vďačnosti, uznania, pohostinnosti, ktoré umožnia seniorovi, aby sa cítil ako živá súčasť svojho spoločenstva.

Seniori sú muži a ženy, otcovia a matky, ktorí boli pred nami na tej istej našej ceste, v tom istom našom dome, v našom každodennom zápase o dôstojný život. Sú mužmi a ženami, od ktorých sme mnoho dostali. Starý človek nie je cudzinec. Starý človek, to sme my: skôr či neskôr, ale nevyhnutne, i keď sa tým nezaobráame. A ak sa my nenaučíme dobre zaobchádzať so seniormi, tak isto sa bude zaobchádzať s nami.

Všetci seniori sme trochu krehkí. Niektorí sú však osobitne slabí, mnohí sú sami a poznačení chorobou. Niektorí sú závislí na nevyhnutnej starostlivosti a na pozornosti iných. Urobíme z tohto dôvodu krok späť? Ponecháme ich napospas ich osudu? Spoločnosť bez blízkosti, z ktorej sa vytráca veľkodušnosť a nezištná láskavosť, a to aj k cudzím ľuďom, je spoločnosťou zvrátenou. Cirkev vo vernosti Božiemu slovu nemôže tolerovať tieto degenerácie. Také kresťanské spoločenstvo,

v ktorom by blízkosť a nezištnosť už neboli považované za nevyhnutné, by spolu s nimi stratila svoju dušu. Kde niet úcty k starým ľuďom, tam niet budúcnosti pre mladých.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 4. marca 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Svet potrebuje seniorov, ktorí sa modlia

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

V dnešnej katechéze pokračujeme v uvažovaní nad starými rodičmi, zamýšľajúc sa nad hodnotou a dôležitosťou ich úlohy v rodine. Robím tak stotožňujúc sa s týmito ľuďmi, pretože aj ja patrím do tejto vekovej kategórie. Keď som bol na Filipínach, filipínsky ľud ma pozdravoval slovami: „Lolo Kiko“, čo znamená „dedko František“. „Lolo Kiko“, tak hovorili!

Prvá vec, ktorú je dôležité zdôrazniť: je pravda, že spoločnosť sa nás usiluje vyradiť, ale Pán určite nie! Pán nás nikdy nevyraďuje. Volá nás, aby sme ho nasledovali v každom veku, a aj staroba v sebe nesie milosť a poslanie, pravé Pánovo povolanie. Staroba je povolaním. Nie je to ešte moment „stiahnuť veslá do člna“. Toto obdobie života sa odlišuje od predošlých, o tom niet pochýb; mali by sme ho aj my sami tak trochu objaviť, pretože naše spoločnosti nie sú duchovne ani morálne pripravené na to, aby dali tomuto momentu života jeho plný význam. Predtým skutočne nebolo bežné mať k dispozícii toľko času; dnes je to oveľa viac. A aj kresťanská spiritualita bola tak trochu zaskočená, treba teda načrtnúť spiritualitu seniorov. Avšak vďaka Bohu nechýbajú svedectvá svätých mužov a žien, seniorov!

Bol som veľmi oslovený «Dňom seniorov», ktorý sme vlni zorganizovali tu na Námestí sv. Petra, námestie bolo plné. Vypočul som si príbehy starších ľudí, ktorí sa stravujú pre iných, ako aj príbehy

manželských párov, ktoré prichádzajú a hovoria: „Dnes máme 50. výročie manželstva“, „Dnes oslavujeme 60. výročie manželstva“... Ja im vravím: ukážte to mladým, ktorí sú tak rýchlo unavení! Toto svedectvo vernosti v pokročilom veku. V ten deň boli na tomto námestí mnohí. Treba sa nad tým naďalej zamýšľať, či už v cirkevnom alebo spoločenskom kontexte.

Evanjelium nám ide v ústrety s veľmi pekným obrazom, dojímavým a povzbudivým. Je to obraz Simeona a Anny, o ktorých nám rozpráva evanjelium o Ježišom detstve, zostavené sv. Lukášom. Boli istotne staršími ľuďmi, „starec“ Simeon a „prorokyňa“ Anna, ktorá mala 84 rokov. Táto žena neskrývala svoj vek. Evanjelium spomína, že deň čo deň očakávali Boží príchod, a to dlhé roky. Chceli ho práve v ten deň uzrieť, postrehnúť jeho znamenia, vytušiť jeho príchod. Možno sa už aj trochu zmierili s tým, že zomrú skôr, ako sa to stane. Tým dlhým čakaním však i naďalej naplňali celý svoj život, nemali dôležitejšie povinnosti ako toto: čakať na Pána a modliť sa.

Keď teda Mária s Jozefom prišli do chrámu, aby naplnili predpisy Zákona, Simeon a Anna sa s nadšením pohli, oduševnení Duchom Svätým (porov. Lk 2, 27). Bremeno veku a čakania sa v tej chvíli stratilo. Spoznali dieťa a objavili novú silu pre novú úlohu: vzdávať vďaka a vydávať svedectvo o tomto Božom znamení. Simeon bez prípravy predniesol nádherný oslavný hymnus (porov. Lk 2, 29 – 32) – v tej chvíli bol z neho básnik – a Anna sa stala prvou Ježišovou ohlasovateľkou: „hovorila o dieťati všetkým, ktorí očakávali vykúpenie Jeruzalema“. (Lk 2, 38)

Drahí starí rodičia, drahí seniori, kráčajme v línii týchto výnimočných starcov! Staňme sa aj my tak trochu básnikmi v modlitbe: s chuťou hľadáme vlastné slová, znovu si osvojme tie, ktoré nás učí Božie slovo. Modlitba starých rodičov a seniorov je veľký dar pre Cirkev! Modlitba starých rodičov a seniorov je darom pre Cirkev, je bohatstvom! Je mocnou injekciou múdrosti aj pre celé ľudské spoločenstvo, najmä pre

to, ktoré je príliš zamestnané, priveľmi zaneprázdnené a príliš roztržité. Niektorí predsa musia aj im vyspievať Božie znamenia, ohlasovať Božie znamenia a modliť sa za nich!

Pozrime sa na Benedikta XVI., ktorý sa rozhodol stráviť v modlitbe a načúvaní Božiemu slovu poslednú etapu svojho života! Je to nádherné! Jeden veľký veriaci minulého storočia z pravoslávnej tradície, Olivier Clément, hovorieval: „Civilizácia, v ktorej niet modlitby, je civilizáciou, kde staroba už nemá zmysel. A to je desivé, my potrebujeme predovšetkým seniorov, ktorí sa modlia, pretože staroba nám je daná pre toto.“ Potrebujeme seniorov, ktorí sa modlia, pretože staroba je nám daná práve na to. Modlitba seniorov je nádherná skutočnosť.

Môžeme ďakovať Pánovi za prijaté dobrodenia a naplniť prázdnotu nevďačnosti, ktorá ho obklopuje. Môžeme sa prihovárať za očakávania nových generácií a dať dôstojnosť pamiatke a obetám generácií minulých. Môžeme pripomenúť ambicióznym mladým, že život bez lásky je životom vyprahnutým. Môžeme povedať ustráchaným mladým, že nad obavou z budúcnosti je možné zvíťaziť. Môžeme poučiť mladých, ktorí sú príliš zamilovaní do seba, že je väčšou radosťou dávať ako prijímať. Starí otcovia a mamy vytvárajú neprestajný „chorál“ veľkej duchovnej svätyne, kde modlitba prosby a spev chvály podopierajú spoločenstvo, ktoré pracuje a bojuje na životnom poli.

A napokon, modlitba neprestajne očisťuje srdce. Chvála a prosba k Bohu chráni srdce pred zatvrdnutím v hneve a sebecke. Aký nepekňý je cynizmus starého človeka, ktorý stratil zmysel pre vydávanie svedectva, pohŕda mladými a neodovzdáva múdrosť života! Naopak, aké nádherné je povzbudenie, ktoré senior dokáže odovzdať mladému človeku v jeho hľadaní zmyslu viery a života! Toto je vskutku poslaním starých rodičov, povolaním seniorov. Slová starých rodičov majú v sebe niečo osobitné pre mladých. A oni to vedia. Slová,

ktoré mi napísané odovzdala moja stará mama v deň mojej kňazskej vysviacky ešte vždy nosím pri sebe, stále v breviári, čítam ich často a robí mi to dobre.

Ako veľmi by som chcel takú Cirkev, ktorá čelí kultúre vyradovania prekypujúcou radosťou z nového objatia medzi mladými a staršími! A o toto dnes prosím Pána, o toto objatie!

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 11. marca 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

**Posolstvo pápeža Františka
k 1. svetovému dňu starých rodičov a seniorov**

„Ja som s tebou po všetky dni“

Drahí starí rodičia, drahí seniori!

„Ja som s tebou po všetky dni“ (porov. Mt 28, 20) – to je prísľub, ktorý dal Pán učeníkom pred svojím nanebovstúpením a ktorý dáva aj dnes tebe, drahý dedko a drahá babka. Tebe. „Ja som s tebou po všetky dni“ – týmito slovami sa aj ja, ako biskup Ríma a starý človek ako ty, obraciam na teba pri príležitosti tohto prvého Svetového dňa starých rodičov a seniorov: celá Cirkev je ti – lepšie povedané nám – nablízku, stará sa o teba, má ťa rada a nechce ťa nechať samého!

Dobre viem, že toto posolstvo prichádza k tebe v ťažkom čase: pandémie bola neočakávanou a hroznou búrkou, tvrdou skúškou, ktorá zasiahla do života každého, avšak zvlášť tvrdo postihla nás, starých ľudí. Veľmi mnohí z nás ochoreli, mnohí aj zomreli alebo zažili smrť svojich manželských partnerov či svojich blízkych. Príliš mnohí boli donútení žiť dlhý čas v osamelosti a izolácii.

Pán vie o všetkých našich trápeniach v tomto čase. Je nablízku tým, čo prežívajú bolestnú skúsenosť odsunutia bokom. Naša osamelosť

– ktorá sa pandémiou ešte prehĺbila – mu nie je ľahostajná. V jednom tradovanom príbehu sa hovorí, že svätý Joachim, Ježišov dedko, bol vylúčený zo svojej komunity, lebo nemal deti. Jeho život – ako aj život jeho manželky Anny – bol považovaný za neužitočný. Avšak Pán mu poslal anjela, aby ho utešil. Pokým smutný zotrval za bránou mesta, zjavil sa mu Pánov posol a povedal mu: „Joachim, Joachim! Pán vypočul tvoju naliehavú modlitbu“¹⁴. Zdá sa, že Giotto umiestnil túto scénu v jednej svojej známej freske do noci¹⁵, do jednej z tých bezsenných nocí, plných spomienok, starostí a túžob, na ktoré sme si mnohí už privykli.

Avšak aj vtedy, keď sa všetko javí temné, ako v týchto mesiacoch pandémie, Pán naďalej posielal anjelov, aby nás v našej osamelosti utešili, a opakuje nám: „Ja som s tebou po všetky dni.“ Hovorí to aj tebe, hovorí to mne, nám všetkým. A to je zmysel tohto svetového dňa a dôvod, prečo som rozhodol, aby sa slávil prvý raz práve tento rok, po dlhej izolácii, keď sa spoločenský život začína len pomaly zotavovať: aby každý dedko, každá babka, každý senior, a zvlášť tí najosamelejší medzi nami, mohli prijať anjelovu návštevu!

Niekedy majú títo anjeli tvár našich vnukov, inokedy príbuzných, dávnych priateľov alebo tých, ktorých sme spoznali práve v tejto ťažkej chvíli. V tejto dobe sme sa naučili chápať, aké dôležité sú pre každého z nás objatia a návštevy. A je pre mňa veľmi smutné, že na niektorých miestach ešte stále nie sú možné!

Pán však posielal svojich poslov aj prostredníctvom Božieho slova, ktoré nám nikdy v živote nechýba. Prečítajme si každý deň jednu stranu z evanjelia, modlime sa žalmy, čítajme prorokov! Budeme dojatí Pánovou vernosťou. Písmo nám pomôže pochopiť aj to, čo Pán od nás žiada v našom terajšom živote. On totiž posielal robotníkov do svojej vinice

v každej hodine dňa (porov. Mt 20, 1 – 16), v každej etape života. Ja sám môžem dosvedčiť, že som povolanie stať sa biskupom Ríma prijal vtedy, keď som už dospel takpovediac do dôchodkového veku a myslel som si, že nebudem musieť robiť nič úplne nové. Pán je vždy pri nás, vždy s novými výzvami, s novými slovami, so svojou útechou, no vždy je pri nás. Viete, že Pán je večný a že nikdy nejde do dôchodku, nikdy.

V Matúšovom evanjeliu Ježiš hovorí apoštolom: „Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal“ (Mt 28, 19 – 20) Týmito slovami sa obracia dnes aj na nás, aby nám pomohol lepšie pochopiť, že naším povolaním je chrániť korene, odovzdávať vieru mladým a starať sa o maličkých. Dobré počúvajte: Aké je naše povolanie dnes, v našom veku? Chrániť korene, odovzdávať vieru mladým a starať sa o maličkých. Nezabudnite na to.

Nezáleží teda na tom, koľko máš rokov, či ešte pracuješ alebo nie, či si ostal sám alebo máš rodinu, či si sa stal starým otcom alebo starou mamou v mladšom alebo vyššom veku, či si ešte sebestačný alebo či potrebuješ pomoc. Pretože neexistuje vek, kedy sa – v povolaní ohlasovať evanjelium a odovzdávať tradíciu vnukom – ide do dôchodku. Treba sa vydať na cestu a predovšetkým vyjsť zo seba samých, aby sme podnikli niečo nové.

V tomto kľúčovom okamihu dejín je tu teda nové povolanie aj pre teba. Pýtaš sa: Ako to však zvládnem? Moje sily sa pomaly vyčerpávajú a neverím, že by som mohol urobiť viac. Ako sa môžem začať správať inak, keď sa zvyk stal pravidlom môjho života? Ako sa môžem venovať tomu, kto je ešte chudobnejší, keď sa toľko zaoberám svojou rodinou? Ako môžem rozšíriť svoj pohľad, ak nemôžem dokonca ani vyjsť z domu, kde bývam? Koľkí z vás si kladú túto otázku: Či nie je moja osamelosť až príliš ťažkým bremenom? Aj samotnému Ježišovi položil túto otázku Nikodém, keď sa ho opýtal: „Ako sa môže človek narodiť, keď je už starý?“ (Jn 3, 4) A Pán

¹⁴ Tento príbeh sa nachádza v Jakubovom protoevanjeliu.

¹⁵ Ide o obraz zvolený za logo Svetového dňa starých rodičov a seniorov.

mu odpovedá, že sa to môže stať, keď otvorí svoje srdce pôsobeniu Ducha Svätého, ktorý veje kam chce. Duch Svätý je slobodný, veje všade a robí, čo chce.

Ako som už viac ráz povedal, z krízy, v ktorej sa svet nachádza, nevyjdeme nezmenení: budeme lepší alebo horší. A „kiež by to nebola len entá vážna historická udalosť, z ktorej nie sme schopní poučiť sa. Kiež by sme nezabúdali na starších ľudí, ktorí zomreli pre nedostatok respirátorov (...) Kiež by taká veľká bolesť nebola zbytočná, kiež by sme urobili veľký skok smerom k novému spôsobu života a raz navždy zistili, že sa navzájom potrebujeme a sme si dlžníkmi. Tak by sa ľudstvo (...) mohlo znovuzrodiť“ (*Fratelli tutti*, 35). Nikto sa nezachráni sám. Sme si navzájom dlžníkmi. Všetci sme bratia a sestry.

Preto by som ti chcel povedať, že aj ty si potrebný pre budovanie zajtrajšieho sveta v bratstve a sociálnom priateľstve: sveta, v ktorom budeme žiť – my s našimi deťmi a vnukmi – keď sa búrka utíši. Všetci sa „musíme aktívne zúčastňovať na rehabilitácii a podpore zranenej spoločnosti“ (tamtiež, 77). K rôznym pilierom, ktoré musia podopierať túto novú konštrukciu sveta, patria tri, ktoré môžeš pomôcť vybudovať práve ty, lepšie než iní. Sú to tri piliere: sny, spomienky a modlitba. Pánova blízkosť dá aj tým najslabším z nás silu vydať sa na novú cestu, na cestu snívania, spomínania a modlitby.

Jeden z prísľubov proroka Joela znal takto: „Vaši starci budú mávať sny a vaši mládenci budú mať videnia“ (Joel 3, 1). Budúcnosť sveta je v tomto spojenectve medzi mladými a starými. Kto, ak nie mladí, môžu prevziať sny starých a rozvíjať ich? A preto je dôležité ďalej snívať: v našich snoch o spravodlivosti, o pokoji, o solidarite sa totiž skrýva možnosť, že naši mladí budú mať nové vízie a budeme môcť spoločne budovať budúcnosť. Je potrebné, aby si aj ty dosvedčil, že je možné vyjsť z tejto skúšky obnovený. A som si istý, že to nie je v tvojom živote jediná

skúška, pretože si už zažil mnohé skúšky a podarilo sa ti ich prekonať. Využi tieto skúsenosti, aby si vedel prestať aj túto skúšku.

Sny sú preto spojené so spomienkami. Myslím na to, aké cenné sú aj bolestné spomienky na vojnu, a ako sa z nich môžu nové generácie naučiť chápať hodnotu mieru. A si to práve ty, kto im takéto spomienky tlmočí, lebo ty si zažil útrapy vojny. Pamätaj, že pravým poslaním každého starého človeka je pamätať a odovzdávať spomienky druhým. Edita Brucková, ktorá prežila drámu šoa, povedala, že „aj osvietenie jediného svedomia stojí za námahu a bolestné udržiavanie živej spomienky na to, čo sa stalo“. A dodáva: „Pre mňa spomínať znamená žiť“¹⁶. Myslím pritom aj na svojich starých rodičov a na tých z vás, ktorí ste museli emigrovať a viete, aké ťažké je opustiť vlastný domov, ako to aj dnes mnohí robia, hľadajúc lepšiu budúcnosť. Niektorých z nich máme možno vedľa seba a starajú sa o nás. Tieto spomienky nám môžu pomôcť vybudovať ľudskejší a pohostinnejší svet. No bez spomienok nemožno vybudovať nič; bez základov nikdy nepostavíme dom. Nikdy. A základom života je pamäť.

Napokon modlitba. Môj predchodca pápež Benedikt – svätý starý muž, ktorý sa stále modlí a pracuje pre Cirkev – raz povedal: „Modlitba mnohých starých ľudí môže zachrániť svet: môže mu pomôcť účinnejšie, než nepokojná aktivita mnohých iných.“¹⁷ To povedal temer pred koncom svojho pontifikátu v roku 2012. Je to veľmi pekné. Tvoja modlitba je veľmi vzácnym zdrojom: predstavuje pľúca, bez ktorých sa Cirkev a svet nezaobídu (porov. *Evangelii gaudium*, 262). Najmä v tejto, pre ľudstvo veľmi ťažkej dobe, keď sa všetci na jednej lodi plavíme cez rozbúrené more pandémie, nie je tvoja modlitba za svet a za Cirkev márna, ale všetkým ukazuje jasnú dôveru v šťastný koniec.

¹⁶ *La memoria è vita, la scrittura è respiro* (Spomínanie je život, písanie je dych). L'Osservatore Romano, 26. januára 2021.

¹⁷ Návšteva v dome pre seniorov spravovanom komunitou Sant'Egidio „Viva gli anziani“, 2. novembra 2012.

Drahá babka, drahý dedko, na záver tohto svojho posolstva by som aj tebe chcel ukázať príklad blahoslaveného – a čoskoro svätého – Charlesa de Foucauld. Žil ako pustovník v Alžírsku a na tejto periférii svedčil o tom, že túži „vnímať ktorúkoľvek ľudskú bytosť ako brata“ (*Fratelli tutti*, 287). Jeho príbeh nám ukazuje, že aj v osamelosti vlastnej púšte je možné modliť sa za chudobných celého sveta a stať sa skutočne pre všetkých bratom alebo sestrou. Prosím Pána, aby každý z nás, aj vďaka jeho príkladu, rozšíril svoje srdce, urobil ho citlivým na utrpenie tých najmenších a schopným modliť sa za nich. Nech sa každý z nás naučí všetkým, a hlavne tým najmladším, opakovať slová útechy, ktoré boli dnes určené nám: „Ja som s tebou po všetky dni.“ Tak s odvahou vpred! Nech vás Pán požehnáva.

Rím pri Sv. Jánovi v Lateráne 31. mája 2021, na sviatok Návštevy Panny Márie

(Preklad: Stanislav Gábor)

7. „Môžem? Ďakujem! Prepáč!“

7

Tieto tri slová „otvárajú cestu pre dobrý život v rodine, pre život v pokoji. Sú to jednoduché slová, no nie až také jednoduché pri ich uskutočňovaní! Ukrývajú v sebe mohutnú silu: silu na ochranu domu aj cez tisícoraké ťažkosti a skúšky; zatiaľ čo ich neprítomnosť pozvoľna zapríčiní trhliny, ktoré môžu spôsobiť, že sa dokonca aj zrúti.“¹⁸

Zo skúsenosti vieme, že život každej rodiny sa nevyznačuje len krásnymi a svetlými chvíľami. Ťažkosti, rôzne skúšky a okolnosti prinášajú neraz do životov rodín zložité a náročné chvíle. Niekedy je to preto, že spolužitie v rodine nie je jednoduché, alebo vo vzťahoch chýba pokoj, inokedy preto, že vzťah manželov prechádza chvíľami rezignácie a frustrácie a „je úkladne ohrozovaný tisícmi podobami zneužívania a podrobovania si, ľstivých zvodov a pokorujúcej panovačnosti, až po tie najdramatickejšie a najnásilnejšie formy.“¹⁹

Cieľ, ktorý vedie k plnosti lásky, si vyžaduje pomalé, postupné, často namáhavé napredovanie. Je to cesta rastu, na ktorej je potrebné každý deň pokorne a vytrvalo prijímať Kristovu milosť. Táto milosť, o ktorú už manželia v deň sobáša prosili ako o základný prvok ich zväzku, je ich hlavnou oporou. Len s Kristovou pomocou je možné milovať v plnosti, zriekať sa neustálych požiadaviek, odmietnuť ambíciu mať všetko pod kontrolou, vzdať sa túžby ovládať životy iných. Len on má

¹⁸ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 13. mája 2015.

¹⁹ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 22. apríla 2015.

moc zmeniť srdce človeka a „robí muža a ženu schopnými milovať sa tak, ako nás miloval Kristus“ (porov. FC 13). V prirodzenosti lásky, akou miluje Kristus, je totiž vždy prítomný seba presahujúci rozmer, schopnosť milovať druhého so všetkými jeho obmedzeniami a rešpektovaním jeho slobody.

Je to zásadné pre každý medziľudský vzťah, no o to viac pre vzťahy v rodine: nikto z nás si nevystačí sám so sebou. Sme totiž takí krehkí, že neustále potrebujeme hľadať podporu v boji proti nášmu egoizmu, ktorý nám chce brániť v darovaní sa a rozpoznaní našich hraníc. Tým, že si tieto tri slová – môžem, ďakujem, prepáč – osvojíme, každý člen rodiny sa nastaví tak, že si začne uvedomovať svoje vlastné obmedzenia. Uznanie vlastnej slabosti každého z nás vedie k tomu, aby sme nad druhým nechceli mať prevahu, aby sme si ho vážili a nemysleli si, že ho môžeme vlastniť.

Môžem, ďakujem a prepáč sú tri veľmi jednoduché slová, ktoré nás vedú k veľmi konkrétnym krokom na ceste svätosti a rastu v láske. Na druhej strane to boli slová typické pre štýl Ježiša Krista, ktorý žiada o dovoľenie vstúpiť²⁰, neustále ďakuje Otcovi, učí nás modliť sa slovami: „A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.“ (Mt 6, 12)

Prijať, že si nevystačím sám so sebou a nechať priestor druhému, je spôsob, ako žiť nielen lásku v rodine, ale aj skúsenosť viery.

V živote každého človeka okrem toho nechýbajú zranenia v láske. Aj v rodine sa môže stať, že slová, gestá či zlyhania lásku otupia.

Vo všeobecnosti ide o postoje alebo správanie, ku ktorým dochádza medzi rodičmi a deťmi, medzi bratmi a sestrami, medzi strýkami a tetami, medzi starými rodičmi a vnúčatami a ktoré namiesto toho, aby vyjadrovali lásku, môžu vzťah poškodiť alebo dokonca zničiť.

²⁰ „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou.“ (Zjv 3, 20)

Treba tiež povedať, že isté zranenia ako napríklad choroba a úmrtie sú mimo našej kontroly, takže sa cítime bezmocní a často hlboko znepokojení. Sú to skúsenosti, ktoré sa niekedy môžu javiť v rozpore s Božími prisľubmi a niekedy sa nám zdá, akoby popierali jeho nekonečnú a večnú lásku. Ak ich však prežívame vo viere a otvorenosti voči druhým, sú pre nás príležitosťou zakúsiť lásku a pozornosť zo strany Boha a iných ľudí. Sú to neraz ťažké a bolestné chvíle, ktoré sa však ukážu aj ako privilegované obdobie, v ktorom nás Pán prichádza navštíviť, pretože „Ježišova láska bola tá, ktorá uzdravovala, činila dobro. A to je vždy prvoradé!“²¹

Každá z týchto náročných a bolestných skúseností sa stáva konkrétnym úsekom na našej ceste svätosti. Tieto príležitosti nám však nebránia milovať a zostať v jeho láske. Budme však úprimní: krehkosť a námaha, ktoré sa spájajú s našim životom, nám nedovoľujú poľahky a rýchlo sa dostať k magickým či nereálnym riešeniam. Potrebujeme pomoc dostávať a aj ponúkať. Aj v týchto neľahkých situáciách nás Duch Svätý sprevádza a mnoho ráz to robí vďaka našim rodinným príslušníkom, priateľom, ľuďom, ktorí nám prejavujú svoju lásku: vytrvalosť lásky je začiatkom nádeje a prebúdza v nás túžbu po tom, aby sa sám Pán zjavil ako láska, ktorú najviac potrebujeme.

„Na srdce si ma pritlač jak prsteň, sťa pečať na svoje rameno! Lebo láska je mocná ako smrť a vášeň lásky tvrdá ako podsvetie. Jej pála - to ohňa plápol, jej plamene, to Jahveho je žiar. Ani veľké vody lásku neuhasia, ani rieky ju neodplavia.“ (Pies 8, 6 – 7)

Viera a evanjeliová láska nie sú istotami života, ani nás nechránia pred utrpením a bolesťou, ktoré charakterizujú ľudskú existenciu. Nerobia nás imúnnymi voči zlu, ani voči námahe. Sú skôr svetlom, ktoré osvetľuje náš život vo chvíľach tmy a trápenia. Preto aj tie najbolestivejšie a najsmutnejšie situácie, prežité v spojení s Ježišom Kristom,

²¹ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 10. jún 2015.

sa môžu stať chvíľami, v ktorých budeme medzi sebou pestovať vzťahy, rásť vo viere v Boha a v istote, že každá udalosť nášho života nesie v sebe vzácne poklady milosti.

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine

- Uvedme príklady, kde by sme sa mohli naučiť povedať v našich rodinách: – Môžem? – Ďakujem! – Prepáč.
- Kedy som dnes požiadal o dovoľenie, kedy som vyslovil ďakujem alebo prepáč?

Námet na zamyslenie v rámci spoločenstva

- Vieme si v rámci nášho spoločenstva, vo vzťahoch medzi sebou povedať tieto tri jednoduché slová?

Témy na prehĺbenie

Tri kľúčové slová dobrého rodinného života

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnešná katechéza je akoby vstupnou bránou do série zamyslení nad životom rodiny, nad jej reálnym životom s jeho obdobiami a jeho príbehmi. Nad touto vstupnou bránou sú napísané tri slová, ktoré som tu na námestí už viackrát použil. Sú to slová: «môžem?», «ďakujem», «prepáč». Tieto slová naozaj otvárajú cestu pre dobrý život v rodine, pre život v pokoji. Sú to jednoduché slová, no nie až také jednoduché

pri ich uskutočňovaní! Ukrývajú v sebe mohutnú silu: silu na ochranu domu aj cez tisícoraké ťažkosti a skúšky; zatiaľ čo ich neprítomnosť pozvoľna utvorí trhliny, ktoré môžu spôsobiť, že sa dokonca aj zrúti.

Považujeme ich bežne za slová patriace k „dobrej výchove“. To áno, dobre vychovaný človek žiada o dovoľenie, poďakuje sa alebo sa ospravedlní, ak pochybí. Dobrá výchova je teda veľmi dôležitá. Veľký biskup, sv. František Saleský zvykol hovoriť, že «dobrá výchova je už polovica svätosti». Avšak pozor, pretože v dejinách sme videli aj určitý formalizmus dobrých spôsobov, ktorý sa môže stať maskou zakrývajúcou vnútornú prázdnotu a nezáujem o druhého. Ako sa hovorí: „Za mnohými uhladenými spôsobmi sa ukrývajú zlé návyky.“ Dokonca ani náboženstvo nie je uchránené pred týmto ohrozením, ktorým sa formálne dodržiavanie sklzáva do duchovného svetáctva. Diabol, ktorý pokúša Ježiša, sa prejavuje vybranými spôsobmi – veď je to pátko, gavalier – a cituje Sväté písmo, robí dojem teológa. Jeho štýl sa zdá bezchybný, no jeho úmyslom je odviesť od pravdy o Božej láske. My však chápeme dobrú výchovu v jej autentickom význame, kde je štýl dobrých vzťahov pevne zakorenený v láske k dobru a v úcte voči druhému. Rodina žije z tejto rýdzosti chcenia dobra.

Pozrime sa na prvé slovo: „môžem?“ Keď sa usilujeme, aby sme si s láskou poprosili aj to, o čom si myslíme, že by sme si na to mohli robiť nároky, vytvárame opravdivú záštitu pre ducha manželského a rodinného spolunažívania. Vstupovanie do života toho druhého, aj keď je on súčasťou nášho života, si vyžaduje jemný takt nenásilného postoja, ktorý obnovuje dôveru a úctu. Dôvernosť ako taká neoprávňuje pokladať všetko za samozrejmosť. A čím viac je láska dôverná a hlboká, tým väčšmi si vyžaduje rešpektovanie slobody a schopnosť vyčkať, aby ten druhý otvoril dvere svojho srdca. V tejto súvislosti si pripomeňme Ježišovo slovo zo Zjavenia svätého apoštola Jána, ktoré sme si vypočuli: „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí

dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou.“ (Zjv 3, 20) Aj Pán žiada o dovoľenie vstúpiť! Nezabúdajme na to. Predtým, ako urobíte nejakú vec v rodine: „Môžem to urobiť? Bude sa ti páčiť, ak to urobím takto?“ Je to práve tá vyberaná reč, avšak plná lásky. A toto rodinám veľmi prospieva.

Druhé slovo je „ďakujem“. V istých chvíľach sa pristihneme pri pomyslení, že sa stávame spoločnosťou so zlými spôsobmi a nepeknnými slovami, akoby tieto boli znakom emancipácie. Počujeme ich mnohokrát vysloviť aj verejne. Na jemnocit a schopnosť poďakovať sa hľadí ako na prejav slabosti, niekedy vyvolávajú priam podozrievavosť. Proti tejto tendencii sa dá bojovať v samotnom lone rodiny. Musíme sa stať nekompromisnými ohľadom výchovy k vďačnosti, k uznaniu: staďeto vychádza tak ľudská dôstojnosť, ako aj sociálna spravodlivosť, oboje. Ak sa v rodinnom živote zanedbá tento štýl, vytratí sa aj zo spoločenského života. Vďačnosť je pre veriaceho človeka zakotvená v samotnom srdci viery: kresťan, ktorý sa nevie poďakovať, je človek, ktorý zabudol jazyk Boha. Počúvajte dobre: kresťan, ktorý sa nevie poďakovať, zabudol jazyk Boha! A to nie je pekné! Spomeňme si na Ježišovu otázku, keď uzdravil desať malomocných a iba jeden z nich sa vrátil poďakovať (porov. Lk 17, 18). Raz som počul rozprávať jedného staršieho človeka, ktorý bol veľmi múdry, dobrý a jednoduchý, avšak s nábožnou a životnou múdrosťou... Vďačnosť je rastlina, ktorej sa darí iba v pôde šľachetných duší. Tá šľachetnosť duše, tá Božia milosť v duši nás pobáda k vysloveniu vďaky, k vďačnosti. Je kvetom ušľachtilej duše. Toto je niečo nádherné.

Tretie slovo je „prepáč“. Náročné slovo, isteže, ale také prepotrebné. Keď chýba, malé trhliny sa zväčšujú – aj bez toho, žeby sme to chceli – až sa stávajú hlbokými priekopami. Nie pre nič za nič nachádzame v modlitbe, ktorú nás naučil Ježiš, v Otčenáši, zahrňujúcim všetky podstatné otázky nášho života, tento výraz: „A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.“ (Mt 6, 12) Uznanie pochybenia a túžba prinavráť to, o čo sme toho druhého pripravili – úctu,

úprimnosť, lásku – nás robí hodnými odpustenia. A takto sa zastavuje infekcia. Ak nie sme schopní ospravedlniť sa, znamená to, že nedokážeme ani odpustiť. V dome, v ktorom sa neprosí o odpustenie, začína chýbať vzduch, vody sa stávajú stojatými.

Mnoho citových rán, mnohé rozkoly v rodinách sa začínajú stratou tohto vzácneho slova: „prepáč mi“. V manželskom živote toľkokrát dochádza k škriepkam... a aj „taniere lietajú“, no dám vám jednu radu: nikdy neskončíte deň bez udobrenia. Počúvajte dobre: Pohádali ste sa, manžel a manželka? Deti s rodičmi? Veľmi ste sa poškriepili? No, nie je to dobré. Avšak problém nie je v tomto. Problém je vtedy, keď toto citové rozpoloženie zostáva aj v nasledujúci deň. Preto, keď ste sa pohádali, nikdy neukončíte deň bez nastolenia pokoja v rodine. – A ako sa mám pomeriť? Mám sa hodiť na kolená? – Nie! Stačí malé gesto, nepatrný prejav. A rodinná harmónia sa vráti! Stačí jeden prejav nežnosti. Bez slov. Nikdy však nezavŕšte deň v rodine bez uzmierenia sa. Rozumieme tomu? Nie je to ľahké, ale treba tak konať. A týmto bude život krajší.

Tieto tri kľúčové slová v rodine sú jednoduché a možno v nás v prevej chvíli vyvolajú úsmev. No ak na ne zabúdame, potom sa už niet na čom smiať, však? Naša výchova ich azda príliš zanedbáva. Nech nám Pán pomôže dať ich opäť na správne miesto v našom srdci, v našom dome a aj v našom spoločenskom spolunažívaní. A teraz vás pozývam, aby sme všetci spoločne zopakovali tieto tri slová: „Môžem? Ďakujem! Prepáč!“ (zhromaždení opakujú). Sú to slová, vďaka ktorým sa vstupuje do lásky v rodine, aby sa rodina mala dobre. Ešte zopakujme radu, ktorú som vám dal, všetci spoločne: „Nikdy neukončíme deň bez udobrenia.“

Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 13. mája 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

V minulej katechéze o rodine som sa pristavil pri prvom rozprávaní o stvorení ľudskej bytosti v prvej kapitole knihy Genezis, kde je napísané: „Boh stvoril človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril.“ (Gn 1, 27)

Dnes by som chcel dokončiť toto zamyslenie druhým rozprávaním, ktoré nachádzame v druhej kapitole. Tu čítame, že Pán potom, ako stvoril nebo a zem, „utvoril z hliny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou.“ (Gn 2, 7) Je to vrchol stvorenia. No niečo chýba. Potom Boh umiestni človeka do prekrásnej záhrady, aby ju obrábal a strážil (porov. Gn 2, 15).

Duch Svätý, ktorý inšpiroval Bibliu, predkladá na chvíľu obraz muža, ktorý je sám – niečo mu chýba –, je bez ženy. A hovorí o Božej myšlienke, takmer o pocite Boha, ktorý naň hľadá, pozoruje osamelého Adama v záhrade: je slobodný, je pánom..., no je sám. Boh vidí, že to „nie je dobré“, je to ako istý nedostatok spoločenstva, chýba mu spoločenstvo, je to nedostatok plnosti. „Nie je to dobré“ – hovorí Boh – a dodáva: „chcem mu urobiť pomoc, ktorá mu bude podobná.“ (porov. Gn 2, 18)

A tak Boh predstavuje človeku všetky zvieratá; človek každé z nich pomenuje vlastným menom – a toto je ďalší obraz človekovho vládnutia nad stvorením – ale v žiadnom živočíchovi nenachádza niekoho, kto by mu bol podobný. Človek je naďalej sám. Keď mu Boh napokon predstaví ženu, muž s radosťou zistí, že toto stvorenie, a jedine toto, je jeho súčasťou: „kosť z mojich kostí, mäso z môjho mäsa“ (Gn 2, 23). Konečne je tu odzrkadlenie, je tu vzájomnosť. A keď nejaká osoba – priblížim to na príklade pre lepšie pochopenie – chce podať ruku inej, musí ju mať pred sebou. Ak niekto vystrie ruku a niet tam nikoho, komu by ju

podal, chýba mu vzájomnosť. Tak to bolo aj s mužom, ktorému niečo chýbalo k tomu, aby dosiahol svoje naplnenie, chýbala mu vzájomnosť. Žena nie je „replikou“ muža; prichádza priamo z Božieho stvoriteľského gesta. Obraz „rebra“ vonkoncom nevyjadruje nižšie postavenie či podriadenosť, ale naopak, že muž a žena sú tej istej podstaty a sú komplementárni, dopĺňajú sa, majú i túto reciprocitu. A tá skutočnosť – stále sme pri tom istom podobenstve, – že Boh tvorí ženu, kým muž spí, podčiarkuje, že ona nie je akýmsi spôsobom výtvorom človeka, ale je stvorením Božím. A ozrejmujeme aj ďalšiu vec: aby muž našiel ženu – a môžeme povedať, aby našiel lásku ženy –, teda aby našiel ženu, musí si ju muž najprv vysnívať, a potom ju nachádza.

Božia dôvera v muža a ženu, ktorým zveruje zem, je veľkorysá, priama a úplná. Spolieha sa na nich. No hľa, zlý duch vnáša do ich mysle podozrenie, pochybovačnosť a nedôveru. A napokon prichádza na rad neposlušnosť voči prikázaniu, ktoré ich chránilo. Upadnú do delíria všemohúcnosti, ktoré všetko zamorí a zničí harmóniu. Aj my ho veľa-krát pociťujeme v našom vnútri, my všetci.

Hriech plodí nedôverčivosť a rozdelenie medzi mužom a ženou. Ich vzťah je úkladne ohrozovaný tisícmi podobami zneužívania a podrobovania si, ľstivých zvodov a pokorujúcej panovačnosti, až po tie najdramatickejšie a najnásilnejšie. Dejiny nesú ich stopy. Pomyslíme si, napríklad, na negatívne excesy patriarchálnych kultúr. Myslíme na mnohoraké formy mužského šovinizmu, kde bola žena považovaná za druhotriednu. Myslíme na účelové využívanie a komercializáciu ženského tela v dnešnej mediálnej kultúre. No myslíme aj na súčasnú epidémiu nedôvery, skepticizmu a dokonca nevraživosti, ktorá sa šíri v našej kultúre – zvlášť vychádzajúc z istej pochopiteľnej nedôvery zo strany žien – vzhľadom na taký zväzok spojenectva muža a ženy, ktorý by bol schopný zároveň hlboko skvalitniť intimitu spoločenstva a súčasne chrániť dôstojnosť rozdielnosti.

Ak nenájdeme viac sympatie voči tomuto zväzku, schopnému umožniť novým generáciám vymaniť sa z nedôvery a ľahostajnosti, budú deti prichádzať na svet čoraz viac z tohto zväzku vykorenené, a to už od materského lona. Spoločenská devalvácia tohto stabilného a životodarného zväzku muža a ženy je istotne stratou pre všetkých. Musíme opäť priznať česť manželstvu a rodine! A Biblia vypovedá jednu krásnu skutočnosť: muž nájde ženu, stretnú sa navzájom, a muž musí čosi zanechať, aby ju našiel naplno. A preto muž zanechá svojho otca a svoju matku, aby šiel k nej. Je to nádherné! Toto znamená vykročiť istou cestou. Muž je celý pre ženu a žena je celá pre muža.

Ochrana tohto zväzku muža a ženy, i keď sú hriešni a zranení, zmätení a pokorení, nedôverujúci a neistí, je teda pre nás veriacich zaväzujúcim a oduševňujúcim povolaním uprostred podmienok dneška. To isté rozprávanie o stvorení a hriechu nám vo svojom závere predkladá nádherný obraz: „Pán, Boh, urobil mužovi a jeho žene kožený odev a obliekol ich.“ (porov. Gn 3, 21) Je to obraz nežnosti voči tejto hriešnej dvojici, ktorý nás privádza do nemého úžasu: Božia nežnosť voči mužovi a žene. Je to obraz otcovskej opatery voči ľudskej dvojici. Boh sám sa stará a chráni svoje veľdielo.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 22. apríl 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Rodina a choroba

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Pokračujeme v katechézach o rodine a v tejto katechéze by som sa chcel dotknúť aspektu veľmi rozšíreného v živote našich rodín, a to choroby. Je to skúsenosť našej krehkosti, ktorú najviac prežívame v rodine, od detstva a potom hlavne v starobe, keď sa dostavia neduhy.

V prostredí rodinných zväzkov sa choroba milovaných osôb pociťuje s ešte väčšou intenzitou utrpenia a sklúčenosti. Láska nám to dáva vnímať silnejšie. Mnohokrát je pre otca alebo matku oveľa ťažšie znášať chorobu syna či dcéry, než svoju vlastnú. Dá sa povedať, že rodina bola odjakživa tou „najbližšou“ nemocnicou. Ešte aj dnes je v mnohých častiach sveta nemocnica privilegiom pre niekoľkých a často sa nachádza ďaleko. Sú to matky, otcovia, bratia, sestry, staré mamy, ktoré zabezpečujú liečbu a pričiňujú sa o uzdravenie.

Evanjeliá na mnohých miestach rozprávajú o stretnutiach Ježiša s chorými a jeho angažovaní sa pre ich uzdravenie. On sa verejne predstavuje ako ten, ktorý bojuje proti chorobe a ktorý prišiel preto, aby uzdravil človeka zo všetkého zla: zo zla pre ducha i zo zla pre telo. Naozaj dojímavá je práve spomenutá evanjeliová scéna z Markovho evanjelia. Hovorí takto: „Keď sa zvečeralo, po západe slnka, prinášali k nemu všetkých chorých a posadnutých zlými duchmi.“ (Mk 1, 32). Keď myslím na dnešné veľkomestá, pýtam sa, kde sú dvere, pred ktoré možno priniesť chorých v nádeji, že budú uzdravení?! Ježiš sa nikdy nevyhýbal starostlivosti o nich. Nikdy neprešiel pomimo, nikdy neodvrátil tvár na druhú stranu. A keď otec alebo matka, či jednoducho priatelia, prinášali pred neho chorého, aby sa ho dotkol a uzdravil ho, neodkladal s časom; uzdravenie malo prednosť pred zákonom, aj takým posvätným, akým bol sobotný odpočinok (porov. Mk 3, 1 – 6). Učitelia zákona Ježišovi vyčítali, že uzdravoval v sobotu, že v sobotu konal dobro... Ježišova láska bola tá, ktorá uzdravovala, činila dobro. A to je vždy prvoradé!

Ježiš posielal učeníkov, aby konali to isté dielo a dáva im moc uzdravovať, čiže pristupovať k chorým a postarať sa o nich až do dôsledkov (porov. Mt 10, 1). Musíme mať na pamäti, čo povedal učeníkom v príbehu o človeku, ktorý sa narodil slepý (Jn 9, 1 – 5). Učeníci – pred slepcom, ktorý stál pred nimi! – diskutovali, kto zhrešil, keďže sa narodil slepý,

či on alebo jeho rodičia, ako príčina jeho slepoty. Pán jasne povedal: ani on, ani jeho rodičia; stalo sa to, aby sa na ňom ukázali Božie skutky. A uzdravil ho. Nuž, hľa, toto je Božia sláva! Toto je úloha Cirkvi! Pomáhať chorým, nestratiť sa v klebetách, vždy pomáhať, potešovať, pozdvihovať, byť chorým nablízku; to je tá úloha.

Cirkev pozýva k neprestajnej modlitbe za našich drahých, ktorých postihlo zlo. Modlitba za chorých nesmie nikdy chýbať. Ba, musíme sa modliť ešte viac, či už osobne alebo v spoločenstve. Zamyslime sa nad evanjeliovým príbehom o kanánskej žene (Mt 15, 21 – 28). Je to pohanská žena, nepatrila do izraelského ľudu. Je pohanka, ktorá naliehavo prosí Ježiša, aby uzdravil jej dcéru. Ježiš, aby vyskúšal jej vieru, najprv tvrdo odpovie: „Nemôžem, najprv musím myslieť na ovce z domu Izraela.“ No žena neustupuje – mama, keď žiada pomoc pre svoju ratolesť, nikdy neustupuje! Poznáme to všetci, však? Mamy bojujú za svoje deti! A odpovedá: „Aj šteňatám, keď sa už páni najedli, niečo dajú!“, akoby hovorila: „Pozri sa na mňa aspoň ako na šteňa!“ A Ježiš jej odpovie: „Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa ti stane, ako chceš.“ (Mt 15, 28)

Zoči-voči chorobe aj v rodine nastávajú ťažkosti, z dôvodu ľudskej slabosti. No čas choroby vo všeobecnosti privádza k zosilneniu rodinných spojív. Myslím na to, ako veľmi je dôležité vychovávať deti od malička k spolupatričnosti v čase choroby. Taká výchova, ktorá ukracuje o citlivosť pre ľudskú chorobu, zatvrdzuje srdce. A stáva sa, že mladí ľudia sú «znecitlivení» pred chorobou druhých, neschopní konfrontovať sa s utrpením a prežiť túto hraničnú skúsenosť. Koľkokrát vidíme, všetci sme to zažili, že do práce príde muž, žena s unavenou tvárou, so spustenými plecami... a pýtame sa ich: «Čo sa deje?» Odpovedia nám: „Spal som iba zo dve hodiny, pretože doma sa striedame, aby sme boli pri synčekovi, dcérke, pri chorom, pri starom otcovi, pri starej mame...“ A deň pokračuje prácou. Nuž, toto sú hrdinské veci, sú hrdinstvom rodiny! Toto skryté hrdinstvo sa prejavuje, keď je niekto chorý, otec, mama, syn, dcéra... A deje sa to nežne a s odvahou.

Slabosť a utrpenie prežívané v našich najdrahších a najposvätnejších citoch môžu byť pre naše deti a našich vnukov školou života – na výchovu detí a vnúčať k tomu, aby porozumeli tejto rodinnej blízkosti v chorobe – a stanú sa ňou vtedy, keď sú chvíle choroby sprevádzané modlitbou a láskavou a starostlivou blízkosťou príbuzných. Kresťanské spoločenstvo dobre vie, že rodina v skúške choroby nemá byť ponechaná osamotená. A máme ďakovať Pánovi za tie nádherné skúsenosti bratskej cirkevnej blízkosti, ktoré rodine pomáhajú prekonať ťažké obdobie bolesti a utrpenia. Táto kresťanská blízkosť jednej rodiny k druhej je pre farnosť pravým bohatstvom. Je to poklad múdrosti, ktorá pomáha rodinám v ťažkých chvíľach a umožňuje porozumieť Božiemu kráľovstvu lepšie ako mnohé príhovory! Sú to Božie prejavy nežnosti.

Ďakujem.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 10. júna 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Na záver

Pre pokračovanie stretnutí v ďalšom období dávame do pozornosti Projekt „10 videí Amoris laetitia“, ktorý je projektom Dikastéria pre laikov, život a rodinu vo Vatikáne, a vznikol v rámci [Roka rodiny Amoris laetitia](#), ktorý pápež František vyhlásil od 19. marca 2021 do 26. júna 2022 ako prípravný rok na [X. svetové stretnutie rodín](#).

Veľkou túžbou pápeža je pozvať každú rodinu na celom svete rozmyšľať nad bohatstvom exhortácie Amoris laetitia a uplatniť ho do života Cirkvi. Jednoduchou pomôckou je napr. projekt „10 videí Amoris laetitia“, v ktorých účinkuje pápež František spolu s rodinami.

Projekt obsahuje 10 vtahujúcich videí. V každom z nich pápež sám vysvetľuje kapitoly apoštolskej exhortácie spolu s rodinami z rôznych častí sveta, ktoré k jednotlivým témam ponúkajú svedectvo svojho každodenného života.

Ku každému videu sú pripravené 3 – 4 jednoduché katechézy, ktoré obsahujú slová pápeža, krátke úryvky z Amoris laetitia a svedectvá manželov z rôznych kontinentov. Samotná téma posolstva sa konkretizuje v podnetoch na zamyslenie, v návrhoch pre malé, jednoduché skutky v priestore rodiny, v dynamikách v priestore spoločenstva alebo farnosti.

Katechézy je možné nájsť na internetovej stránke:

www.svetovestretnutierodin.sk

Ak vás metóda budovania farnosti skrze malé spoločenstvá zaujala, dávame Vám do pozornosti nasledovné projekty:

- farské evangelizačné bunky: www.evangelizacnibunky.cz
- projekt amoris: www.amoris.sk
- metodika dona Renza Bonettiho <https://rodina.kbs.sk/clanok-nezaradeny/prednasky-dona-renza-bonettiho-na-slovensku-11-17-3-2013>

Ďakujeme Vám za Váš podiel na pastorácii rodín na Slovensku.

Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti

Pastoračná pomôcka pre stretnutia rodín vo farnosti

Rada KBS pre rodinu

www.rodina.kbs.sk

www.svetovestretnutierodin.sk

Prvé vydanie

ISBN 978-80-89993-55-0

Príloha

Marko Ivan Rupnik: *Toto tajomstvo je veľké*
(oficiálny obraz X. svetového stretnutia rodín v Ríme)

<https://www.romefamily2022.com/en/wmof-diocesi/>

